तेव्हा

(वेळांवरील कवितासंग्रह)

रचना

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)

मंजुभारती प्रकाशन

पुणे

तेंव्हा (वेळा कवितासंग्रह)

रचना : डॉ. मंजूषा कुलकर्णी
(साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखिका, कवयित्री)
साकेत / २५, जयवंत पालकर मार्ग,
पोद्दार रुग्णालयासमोर वरळी, मुंबई - ४०० ०३०.
भ्रमणध्वनी - ९०८२१६१५२४, ९८२२८३९४९१
Email : drmangushak@gmail.com

कायमस्वरूपी पत्ता : २३१, समर्थ अलंकार, फ्लॅट-२,
कवितांच्या बागेसमोर, ज्योतीनगर,
छत्रपती संभाजीनगर - ४३१ ००५.

प्रकाशक : सौ. उल्का मंगेश कुलकर्णी
मंजुभारती प्रकाशन
'अे' ५०४, महालक्ष्मी पॅलेस,
वेंकटेश शर्विल सोसायटी समोर,
सी.एन.जी. पंपासमोर, पारी कंपनी चौक,
नऱ्हे, पुणे - ४११०४१.

प्रथम आवृत्ती : ज्येष्ठ कृ. ८, शके १९४६
शनिवार, दि. २९ जून, २०२४

अक्षर जुळवणी : सौ. अनिता विनायक भालेराव
क्रिएशन,
जयश्री, १-एन, सेक्टर ए, एन-१,
सिडको, छत्रपती संभाजीनगर - ४३१००३.
भ्रमणध्वनी - ९४२३३ ९६८८१

मुद्रक : स्टार कॉपीयर्स प्रायव्हेट लिमिटेड
कुमठेकर मार्ग, सदाशिव पेठ, पुणे ३०

ISBN : 978-81-972775-5-9

सर्वाधिकार : © लेखिकेच्या स्वाधीन

किंमत : **₹ १५०/-**

सर्व रसिकवरांना
सादर समर्पण...

मनोगत

कविता माझ्यासाठी केवळ लेखन नाही ती माझ्या अंतर्मनाचा श्वास आहे. ज्या क्षणी भावना उमलतात, ज्या क्षणी काही बोलावंसं वाटतं पण शब्द सापडत नाहीत, त्या क्षणी कविता स्वतः येते. ती येते जशी पहाटेचा किरण यावा अवघ्या अंधारावर एक उजेडाचा स्पर्श करून जावा.

'तेंव्हा' हा माझा काव्यसंग्रह म्हणजे त्या अशाच क्षणांचा प्रवास आहे. जे क्षण कुठल्याही विशिष्ट काळात बसत नाहीत, पण हृदयाच्या स्मृतीत सतत जिवंत राहतात. 'तेंव्हा' म्हणजे एखादी आठवण, एखादी भेट, एखादं हरपण किंवा फक्त एक क्षण जो पुन्हा पुन्हा मनात उमटत राहतो, जणू काळ थांबला आणि भावना वाहत राहिल्या.

या संग्रहातल्या कविता 'वेळेच्या नोंदी' आहेत. सकाळ, दुपार, संध्याकाळ, रात्र, दिवसाच्या प्रत्येक प्रहरी मनाच्या वेगळ्या छटा उमटतात. कधी एखादी कविता पहाटेच्या शांततेत जन्म घेते, जेव्हा जग झोपलेलं असतं आणि विचार जागे असतात. कधी ती दुपारच्या तावडीत घडते, जेव्हा मनात विचारांची गर्दी असते. कधी संध्याकाळच्या ओलसर प्रकाशात शब्द सांडतात जिथे दिवस मावळतो आणि आठवणी उगवतात. तर काही कविता रात्रीच्या शांतीत आकार घेतात जणू काळोखात उमललेली चांदण्याची चाहूल. या चार वेळा म्हणजेच जीवनाचे चार स्वर आणि 'तेंव्हा' हा त्या स्वरांचा शब्दरूप संगम आहे. अनेकांना वाटतं, कविता लिहिणं म्हणजे कल्पना रंगवणं. पण माझ्यासाठी कविता म्हणजे क्षण जपणं. ती त्या वेळेला थांबवते, जी वेळ अन्यथा निसटून गेली असती. कविता लिहिताना मी वेळ पकडते पण घड्याळाची नाही, भावनेची.

'तेंव्हा' मधील प्रत्येक कवितेला तिचा दिनांक आणि वेळ आहे. कदाचित कुणाला ती गोष्ट लहान वाटेल, पण माझ्यासाठी तो वेळ म्हणजे त्या भावनेचा जन्ममुद्रा आहे. जेव्हा ती कविता जन्माला आली त्या क्षणाची साक्ष द्यावी असं वाटलं, कारण मला वाटतं भावना आणि वेळ यांचा घट्ट संबंध असतो. कधी कधी आपण एखादा अनुभव पुन्हा जगू शकत नाही, पण त्या अनुभवाचा 'तेंव्हा'

आपण पुन्हा वाचू शकतो. म्हणूनच या कवितांमध्ये 'तेंव्हा' म्हणजे भूतकाळाचा गंध नाही, तर अस्तित्वाची नोंद आहे.

कविता लिहिताना माझ्या मनात एकही विचार असत नाही की ती कोणाला आवडेल का. ती फक्त माझ्या मनातून ओघळते. पण नंतर जेव्हा वाचक त्या कवितेत स्वतःला पाहतात, तेव्हा जाणवतं की शब्द खरं तर माझे नव्हतेच, ते तर आपल्या सगळ्यांच्या अनुभवांचे होते. म्हणूनच 'तेंव्हा' या संग्रहात मी रसिकांच्या प्रतिक्रियाही जोडल्या आहेत. कारण कवितेचा प्रवास मी एकटीने पूर्ण करू शकत नाही. शब्द माझे असले तरी अर्थ त्यांचे आहेत. त्यांनी दिलेल्या प्रत्येक प्रतिसादातून, प्रत्येक वाचनातून, प्रत्येक भावनेतून ही कवितांची वाट अधिक जिवंत झाली आहे.

वाचकाची प्रतिक्रिया म्हणजे कवितेचा उत्तरार्ध. ती कविता पूर्ण करते, तिच्या प्रतिध्वनीला आकार देते. त्यामुळे 'तेंव्हा' या संग्रहात शब्द आणि प्रतिसाद असे दोघे मिळून एक सुंदर संवाद घडवतात. कधी कधी काही क्षण एवढे नाजूक असतात, की त्यांना शब्द देणं म्हणजे त्यांना मोडून टाकणं वाटतं. पण कविता हेच करते ती त्या नाजूक भावनेला जपून ठेवते, जणू एखाद्या अश्रूला मण्यात बंद केल्यासारखं.

'तेंव्हा' या संग्रहातील काही कविता त्या नाजूक, हळव्या, पण प्रगल्भ क्षणांच्या आहेत. काही कवितांमध्ये आईचा कोमलपणा आहे, काहीत प्रेमाच्या शांत संवादात आहेत, काहीत एकटेपणाचं सौंदर्य आहे, आणि काहींमध्ये स्वतःशी केलेली गप्पा. या सगळ्या कविता माझ्या जीवनाच्या प्रवासात जिथे थांबले, विचार केला किंवा फक्त आकाशाकडे पाहिलं, त्या क्षणांचीच साक्ष देतात.

'तेंव्हा' हा शब्द साधा आहे, पण त्यात अनेक अर्थांचे विश्व आहे. तो कधी एखाद्या आठवणीचा दरवाजा उघडतो, कधी एखादं न सांगितलेलं वाक्य परत ऐकवतो, कधी एखादं न मिळालेलं सुख हळुवार आठवण करून देतो. पण या सगळ्या 'तेंव्हा'तही एक स्वीकृती आहे. जीवनाने जे दिलं, ते मनापासून स्वीकारण्याची ताकद आहे. कारण कविता म्हणजे फक्त वेदनेचं चित्रण नाही, ती स्वीकृतीचं सौंदर्य आहे. कधी वाटतं कविता म्हणजे आपल्या मनातल्या शांततेचा आवाज. जी गोष्ट आपण बोलून सांगू शकत नाही, ती कविता सांगते --- हळुवार, न शब्दांत, पण अर्थांत आणि म्हणूनच, जेव्हा मी 'तेंव्हा' लिहिलं, तेव्हा

मी फक्त एक काव्यसंग्रह तयार करत नव्हते, मी माझ्या जीवनाचा एक अंतर्मुख संवाद जपला. प्रत्येक कविता म्हणजे माझ्या मनाचा एक आरसा. कधी त्या आरशात अश्रू दिसतात, कधी हसू, कधी स्मरण, कधी शांतता.

'तेंव्हा' वाचणारा प्रत्येक वाचक स्वतःचं 'तेंव्हा' ओळखेल त्याला स्वतःचे काही क्षण भेटतील. कविता जर वाचकाच्या मनाला आरसा दाखवते, तर ती खरी जिवंत कविता ठरते. माझ्या कवितांनी जर थोडाही असा स्पर्श केला, तर माझं लेखन सार्थ ठरेल.

या प्रवासात अनेकजण सोबत आहेत ज्यांनी वाचलं, जाणवलं, प्रतिसाद दिला. त्यांचा शब्द, त्यांची भावना, ही या पुस्तकाची खरी श्रीमंती आहे. त्यांची तसेच माझ्या प्रत्येक विद्यार्थ्याची, माझ्या कुटुंबाची, माझ्या मित्रपरिवाराची मी मनापासून कृतज्ञ आहे. कारण कवितेचा प्रवास कधीही एकट्याचा नसतो, तो नेहमीच सहप्रवास असतो.

'तेंव्हा' या संग्रहाच्या प्रत्येक पानात माझं मन बोलतं, आठवतं आणि शांत होतं. मी काही सिद्ध करायचं म्हणून लिहिलं नाही, मी फक्त जपायचं म्हणून लिहिलं. जीवनाच्या काळात जेव्हा कधी मागे वळून पाहीन, तेव्हा या कवितांमधून मला माझंच हृदय सापडेल. तेच खरं समाधान आहे की शब्दांनी माझं 'तेंव्हा' जगवलं आणि आता तेच शब्द कुणाच्या मनात 'आत्ता' जिवंत होतील.

– डॉ. मंजूषा कुलकर्णी

प्रस्तावना

‘तेंव्हा : काळाच्या सावलीतून उमललेले शब्द’

कविता म्हणजे वेळेचं रूप. ती केवळ शब्दांत मांडलेली भावना नसते, ती क्षणांची स्मृती असते ज्या क्षणांनी आपल्याला बदलून टाकलं असतं. ‘तेंव्हा’ हा डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या कवितांचा असा संग्रह आहे, ज्यात त्या क्षणांचे, त्या ‘तेंव्हाचे’ ठसे जिवंत आहेत.

या संग्रहाचं नाव जसं साधं, तसं खोल. ‘तेंव्हा’ म्हणजे एक वळण, जेव्हा काही घडलं होतं कदाचित जगात, कदाचित मनात, किंवा फक्त एका नजरेत. या संग्रहातील कविता वाचताना जाणवतं की कवयित्रीने वेळेला शब्द दिले आहेत. त्या प्रत्येक कवितेखाली ज्या पद्धतीने दिनांक आणि वेळ नमूद केलेली आहे, ती केवळ नोंद नाही. ती क्षणाच्या जन्माची खूण आहे. आजच्या मराठी कवितेत हा प्रयोग अद्वितीय आहे. कारण वेळ लिहिणं म्हणजे आठवणेला ठसा देणं आणि ठसा देणं म्हणजे त्या क्षणाला अमर करणं.

या संग्रहातल्या कविता सकाळ, दुपार, संध्याकाळ आणि रात्र या दिवसाच्या चार प्रहरींच्या भावविश्वाला शब्द देतात. कधी कविता सकाळच्या किरणासारखी आशावादी असते, कधी दुपारच्या ऊन्हासारखी चिंतनशील, कधी संध्याकाळी ओथंबलेल्या आठवणीसारखी ओलसर आणि कधी रात्रीच्या शांततेसारखी गूढ. या चार वेळा म्हणजेच जीवनाचे चार रंग आणि ‘तेंव्हा’ हा संग्रह म्हणजे त्या रंगांचा शब्दांत उमटलेला विशाल पटल.

‘तेंव्हा’ म्हणजे भूतकाळाकडे पाहणं नव्हे, तर भूतकाळात पुन्हा जगणं. या कवितांमध्ये ‘ते दिवस’, ‘त्या भावना’, ‘त्या व्यक्ती’ पुन्हा जिवंत होतात; पण पश्चात्तापाने नव्हे, तर कृतज्ञतेच्या गोड नॉस्टॅल्जियानं.

डॉ. मंजूषा यांच्या कवितांचं वैशिष्ट्य म्हणजे त्यांची स्मृतीमधली प्रकाशमानता. त्या 'तेव्हा' म्हणतात पण 'आता' निर्माण करतात. त्यांच्या प्रत्येक शब्दातून भूतकाळाची एक शहाणी शांतता झिरपते. कवयित्रीची लेखणी संवेदनशील आहे. त्यांच्या कविता हळव्या आहेत, पण दुर्बळ नाहीत. त्या आठवणींत रमतात, पण त्यात अडकत नाहीत. म्हणूनच 'तेंव्हा' वाचताना वाचकाला स्वतःचं 'तेंव्हा' दिसतं. प्रत्येक कवितेत आपला एक क्षण, आपली एक न बोललेली भावना आणि आपल्या आतला एक शांत संवाद जागा होतो.

या संग्रहातील कविता विषयवैविध्यपूर्ण आहेत – कधी आईच्या ममतेचा मृदू ओलावा, कधी विरहाच्या सावलीतले शब्द, कधी मनाच्या गाभाऱ्यात दडलेलं चिंतन, तर कधी निसर्गाशी, काळाशी आणि स्वतःशी झालेला संवाद. पण सर्वच कवितांमध्ये एक धागा समान आहे तो म्हणजे सत्यतेचा.

डॉ. मंजूषा लिहितात तसं ज्या क्षणी जाणवतं, त्याच क्षणी ते शब्दात उतरवतात आणि म्हणूनच त्या कविता लिहीत नाहीत जगतात. 'तेंव्हा' या संग्रहात रसिकांच्या प्रतिक्रियाही कवितांसोबत सामावल्या आहेत. ही गोष्ट कवितेला एक नवीन परिमाण देते. वाचक आणि कवयित्री यांच्यातील हा संवाद म्हणजे साहित्याचा खरा सजीवपणा. ही कल्पना आजवर फार थोड्यांनी अमलात आणली आहे आणि मराठी कवितेच्या इतिहासात ही नोंद नव्या प्रयोगशील परंपरेची ठरेल. कविता म्हणजे शेवटी स्वतःशी संवाद साधण्याचं माध्यम आणि जेव्हा तो संवाद प्रामाणिक असतो, तेव्हा शब्द कवितेत रूपांतरित होतात.

डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्या कवितांत ही प्रामाणिकता सर्वत्र दिसते. त्या प्रत्येक भावनेला शब्द देतात पण तो शब्द चमकदार नसतो, तो स्पष्ट आणि जिवंत असतो.

'तेंव्हा' हा संग्रह म्हणजे जीवनाच्या काळात एक नजर मागे टाकून पाहणं 'तेंव्हा मी अशी होते', 'तेंव्हा असं वाटलं होतं', 'तेंव्हा असं बोललं गेलं होतं' या सगळ्या वाक्यांच्या आडचा अनुभवच या कवितांमध्ये जिवंत आहे. पण हा मागे पाहण्याचा प्रवास विरहाने नव्हे तर शहाणपणाने ओतप्रोत आहे. त्यात परिपक्वतेचा प्रकाश आहे, जणू काळाच्या गाभ्यातून उमटलेली स्वीकृती. या कवितांमध्ये प्रत्येक शब्द जिवंत आहे. तो ऐकवतो, बोलतो, थांबतो, पुन्हा ओघळतो. डॉ. मंजूषा यांच्या कवितांमध्ये वाक्यांच्या मध्येही अर्थ असतो आणि

शब्दांच्या पलीकडेही संगीत. त्या कवितांना कोणतीही रचना गृहीत नाही कारण त्या रचनेत अडकलेल्या नाहीत, त्या तर प्रवाही आहेत जशा भावना स्वतः असतात.

'तेंव्हा' वाचताना वाचकाला जाणवतं की कविता ही भूतकाळाची नोंद नसून अस्तित्वाचं प्रतिबिंब आहे. या संग्रहातल्या कविता वेळेच्या बाहेर जातात, कारण त्या 'तेंव्हा' पासून 'आत्ता' पर्यंतचा पूल बांधतात. शेवटी एवढंच म्हणावं वाटतं 'तेंव्हा' हा संग्रह म्हणजे एका संवेदनशील आत्म्याचं कालातीत प्रतिबिंब. त्यात अनुभव आहे, सत्य आहे, सौंदर्य आहे, आणि सखोल विचार आहे. कवयित्री डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांनी 'तेंव्हा' लिहिलं तेव्हा त्यांनी केवळ आठवणींना शब्द दिले नाहीत, तर काळालाच अर्थ दिला आहे.

श्री. संजीव खानझोडे
निवृत्त न्यायाधीश
मुंबई

अनुक्रमणिका

१) आजची नवी पहाट ... १५
२) गेले द्यायचे राहून काही ... १६
३) स्वप्नांची फुलपाखरे येती... १७
४) क्षण ऐसे वेचावे इथले ... १८
५) युगात तू तू क्षणामधे ... १९
६) जीव तगवुनी जा ... २०
७) क्षण कोरुनी ते घ्यावे ... २१
८) पाऊस वेडा वागे ... २२
९) आता नव्याने भातुकलीची ... २३
१०) दाराशी निशिगंध ... २४
११) नवी मंजूषा उघडे ... २५
१२) कृष्णमय हो राधिका ... २६
१३) स्मरता कमला वा उमाकांत ... २७
१४) मोहित वेळ ही करते ... २८
१५) जा उडा फुलपाखरांनो ... २९
१६) अन् वेणूच्या सुरात मधुऱ्या ... ३०
१७) सांज ढळली ढळली ... ३१
१८) राधा मागणे वारंवार ... ३२
१९) दिशा उजळता ज्योती पसरते ... ३३
२०) प्रभातवेळी किरणशलाका... ३४
२१) प्रीतशिल्पाच्या लेण्या ... ३५
२२) तू सोबती असताना ... ३६
२३) श्याम कुसुम तू मी गंधदाणी ... ३७
२४) युगातली दीपिका ... ३८
२५) मनी चिमणा उपजे ना ... ३९
२६) आज मला कळते ... ४०
२७) एक पुस्तक घडविताना ... ४१
२८) मनी प्रीत सांजवात ... ४२
२९) भेटकलिका सानूल्या ... ४३
३०) सांज आठवे ना साधी ... ४४
३१) इथे फिरस्ती कितीतरी ... ४५
३२) रोज ऊन्हं सांगा बरे ... ४६
३३) एक सांज किती प्रश्न विचारे ... ४७
३४) गोडचूक मानू ... ४८
३५) मेंदीमधल्या गंधामधले ... ४९
३६) एक उंबरा सदैव राहील ... ५०
३७) तुजपाशी नेते ... ५१
३८) क्षणभर तेंव्हा थांब ... ५२
३९) मन मोहरून माझे जाते ... ५३
४०) कधी ही रात पुनवेची ... ५४
४१) सारेच प्रश्न वेडे ... ५५
४२) गाव राजसाचे दूर ... ५६
४३) दूर त्या तिथे ... ५७
४४) त्याच्यासाठी हृदयपाकळी... ५८
४५) स्त्री ही अतुल्य आहे ... ५९
४६) पंखाचा स्पर्शकिनारा ... ६०
४७) दे तनु मज पुष्पवल्ली ... ६१
४८) वासंतिक राग ... ६२
४९) म्हणून ही सुरंगी सखी वाटते ग ... ६३
५०) स्वस्तिक ... ६४
५१) बोल प्रीतीचे ... ६५

५२) ती आणि मोगरी ... ६६
५३) चुडा जपला मनी मी ... ६७
५४) ओठ शिवले ... ६८
५५) रोज नव्याने जन्मा यावे ... ६९
५६) तुझी कारागिरी गोड ... ७०
५७) ऐक ऐक तू बकुळी ... ७१
५८) प्राण येती तरारून ... ७२
५९) मना हरवले आहे ... ७३
६०) क्षणी सुवास सुखाचा ... ७४
६१) एकदा येऊन जा ... ७५
६२) सांग रे माझ्या मना ... ७६
६३) तेज दीप उजळले ... ७७
६४) कोरं पान ... ७८
६५) चंद्रम्या तू सांग ना ... ७९
६६) काय दिवस होते भारावलेले ... ८०
६७) पाठवली तू हळवी बकुळी ... ८१
६८) अस्तित्वाचं असणं ... ८२
६९) एकटेपण हे खासे ... ८३
७०) सुखाचे चांदणे पडता ... ८४
७१) नववधूची मोहिनी ... ८५
७२) अनाहत सामावला हा नाद ... ८६
७३) रसिकमनाला भावत जाते ... ८७
७४) जीव शिवाचे विहग दोन हे ... ८८
७५) किती जगावे कैसे ... ८९
७६) म्हायेरातला प्राजक्त ... ९०
७७) संधी मिळेल केंव्हा ... ९१
७८) रंग अलवार हसती ... ९२
७९) साकारु स्वप्न कैसे ... ९३
८०) तूच मनी सांजवात ... ९४
८१) आठवणीतला रम्य सुकाळ ... ९५
८२) सुख ओथंबून आले ... ९६

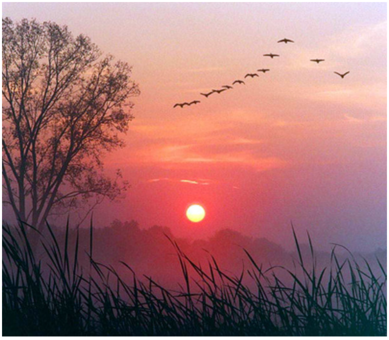

(१)
आजची नवी पहाट

नव्याचं नवेपण
कोरं करकरित असणं
नेहमीच भावतं
नवं नवं दिसणं

नवी सकाळ आली
नव्या वर्षाच्या उंबऱ्यात
हवाही सर्द झाली
शिशिराच्या शिरशिऱ्यात

हालचाल पानांची
झाडावेलीवर नवाळली
रात्रीची गडद किनार
प्राचीवर मवाळली

लाटांची गाणी
लयदार झाली अजून
कोंबांचा जन्म
सुखावतो मधून

नव्या पालवीच्या
वसंताची चाहूल
नव्या ऋतू, काळाची
नवी नवी भूल

आजची नवी पहाट
नव्या तेजात बुडली
मनात सुद्धा एक नवी
कोमल पहाट घडली

दि.०१/०१/२०२४
सकाळी ०६.२१ वा.

(२)
गेले द्यायचे राहून काही

त्या भेटीतून नवे कळाले
भाव मनीचे जुळून आले
अजूनही मज ओंजळीत त्या
तू दिलेल्या कळ्या नि फुले

किती बोललो शब्देविनाच
नजर आपुली बोलकी झाली
काळ सरकला किती केवढा
गणती कुणास करण्या आली

फक्त वाटले सोबत राहू
पुन्हा नव्याने जगून घेऊ
क्षणाक्षणाला क्षण ओघळती
काही क्षणांना थिजवून देऊ

हातामध्ये हात जे धरले
स्पर्श हर्ष ते अजुनी ताजे
आसुसलेल्या हळव्या वेळा
आठवती ना घडले जे जे

किती लोटले दिवस ऋतूही
ओढ आपुली तशीच राही
किती भेटलो तरी वाटते
गेले द्यायचे राहून काही

दि.०४/०१/२०२४
सकाळी ०७.१९ वा.

(३)
स्वप्नांची फुलपाखरे येती

कुठली पुण्ये कशी फळावी
ओंजळीत सुख येताना
नकळत घडते काही ऐसे
कवेत चांदणे घेताना

आकाशातील चंद्र तारका
लुकलूकताना हसतात
फुले सानुली आपसूक हळवी
गंधकोशी मग बसतात

स्वप्नांची फुलपाखरे येती
भावमधुलिका भरण्याला
पहाटवेळी गुंजन खेळी
मनी मोहना स्मरण्याला

आकाशाचे रंग हजारो
पसरून जाती अवकाशी
आणि निशेला जाग रोजची
नक्षत्रांच्या बाहुशी

श्वास मोकळे भरता येतील
दिशा खुल्या दश स्फुरताना
कधी कुणाच्या आठवातुनी
जन्मोजन्मी उरताना

दि.२५/०६/२०२४
सकाळी ०७.५८ वा.

(४)
क्षण ऐसे वेचावे इथले

क्षण ऐसे वेचावे इथले
ओंजळीत जगण्याचे जणु
जे गेले ते पुन्हा न येणे
बरसून गेलेले ते घनु

शब्द आजचा विरतो न उरतो
पुन्हा वैखरी वरचेवरी
बांधून ठेवावे या नात्या
कसे कुणी नि कितीतरी

वय जे वाढते बाल न होणे
पुन्हा पुन्हा पुढे सरकत जाणे
वळण मागचे मागेच राहते
नवीन वळावे नवेच ठाणे

पुन्हा नव्याने सूर्य उगवतो
नव्या प्रभाती नव गाणे
क्षणाक्षणाला नव्या क्षणाने
नवीन होऊन झणी जाणे

आता वाटते उद्या कोणता
काल कोणता गेला उडुनी
क्षण आत्ताचा क्षणात संपेल
काही क्षणांची आठवण घडुनी

दि.३०/०६/२०२४
रात्री ०७.३८ वा.

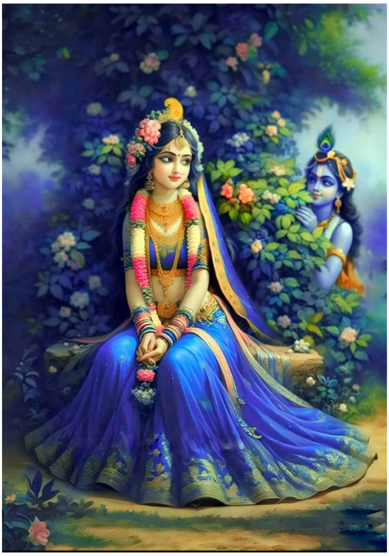

(५)
युगात तू तू क्षणामधे

किती तुझी मी वाट पाहते
श्याम मोहना मनभावना
छळशील किती रे ये सामोरी
लपून छपून ना छेड मना

तुझ्या वेणूचे रंग सात हे
सूर सातही ऐकावे
तुझा हात मज हाती असावा
वृंदावनी राधा ठावे

वैजयंतीची माळ गळ्यातील
मुकुटातील मयूराचे पिस
मना लागला नाद सावळा
कळे सांज उलटली ये दिस

आजही तिथल्या झाडाखाली
देख कन्हैय्या राधेला
यमुनेच्या त्या तीरावरती
सांज रेंगाळे काठेला

आता कोणते सूर तू छेडून
देशी मोहना मनामधे
तूच मनी तू देहकणी
युगात तू तू क्षणामधे

दि.०१/०७/२०२४
सकाळी ०६.१६ वा.

(६)
जीव तगवुनी जा

तिन्ही सांजेला येते आठवण
दूर प्रिया राहिला
त्याच्यावरती कधीच मी हा
जीव वेडा वाहिला

पाहते तरी दिसते वेगळे
चित्र दोघातले
सखोल गहन हे तरंग उठती
स्मृती डोहातले

नजर कुठे ती शून्यामध्ये
विश्व आठवांचे
जग दोघांचे असे वेगळे
क्षण किती साठवांचे

दिवस कसातरी ढकलून देता
रात भेडसावते
सांज दोन्हीच्या मध्ये अडसर
मजसी खडसावते

दीर्घ प्रतीक्षा किती त्रासाची
उंबऱ्यात राहणे
येईल राजस अवचित म्हणुनी
किती वाट पाहणे

ये ना आता नको सतावू
जीव तगवुनी जा
एक भेटीची पुन्हा नवी ही
आशा जगवुनी जा

दि.०२/०७/२०२४
सकाळी ०९.३५ वा.

(७)
क्षण कोरुनी ते घ्यावे

काल जे घडले घडून गेले
परत आणणे नाही
आठवणींच्या पेटाऱ्यातुन
स्मृती खुणावती काही

नकळत कैसे कधी वागतो
कळते मग तो उशीर
वळते आता असे वाटते
काळ ठरतो सुवीर

रेषा रेषा पटलावरच्या
पुसटशा काही गडद
जे गेले ते कवटाळू की
हाती जे आज ते वद

काल कालचे गुडूप गुहेतून
उद्या न माहीत काय
आज व्यर्थ का दवडून द्यावा
पुन्हा काल होत जाय

क्षणाक्षणाला क्षण ओघळती
क्षणात जगता यावे
क्षणभर क्षण ना थांबे कधीही
क्षण कोरुनी ते घ्यावे

दि.२०/०७/२०२४
सकाळी ०९.२९ वा.

(८)
पाऊस वेडा वागे

मीऽऽ तूऽऽ पाऊस छत्री
आठवले ना काही
कधीकाळचा पाऊस वेडा
अजून मनात राही

सरी ओघळल्या लाजलाजुनी
अंगावरती शहारा
तशात छेडीत खोडी काढतो
मस्त धुंदला वारा

पानोपानी राग पसरला
मल्हाराचा मधुरसा
धुक्यात हरवून जाते सकाळ ही
रस्ता रोजचा दूरसा

ओल्या ओल्या मातीमधल्या
अत्तरदाण्या खुलल्या
कुठे लाजवंतीच्या गाली
मीलन कलिका फुलल्या

येतो पाऊस गवाक्ष साक्षी
ओघळते ना वर्षा
आसुसलेले जीव भेटता
किती उत्सुकता स्पर्शा

मनात माझ्या अजूनही तो
पाऊस वेडा वागे
आठवणींनी पुन्हा नव्याने
प्रीत मनातून जागे

दि.०३/०८/२०२४
दुपारी १२.३१ वा.

(९)
आता नव्याने भातुकलीची

इवली इवली भातुकली अन्?
इवले इवले सारे
इवल्या इवल्या हातांवरती
जग इवलेसे न्यारे

चूल इवलुशी न पेटवता
ऊब केवढी देते
वरण भात पोळी भाजी
सारे शिजवून देते

पाटावरती प्रेम बसवुनी
माया खाऊ घाले
घासामधले घास भरवता
लळा जिव्हाळा चाले

बालपणीचे असे सोहळे
डोळे माझे ओले
खऱ्या संसारी डोकावून ती
भातुकली मज बोले

तसेच राहो निरागसाचे
जगणे सुंदर राणी
राजा खोटा घरकुल खोटे
खरी प्रीतीची गाणी

ऐक सांगते पुन्हा मांड तू
भातुकलीची कहाणी
नकोच आणूस अवखळ डोळा
पुन्हा कधीही पाणी

हसली भांडी हसला खेळही
हसला तो थाट माट
आता नव्याने भातुकलीची
पुन्हा चालते वाट
मधुरशी पुन्हा चालते वाट

दि.०८/०८/२०२४
सकाळी ०७.३८ वा.

(१०)
दाराशी निशिगंध

काय सांगतो उमलून आला
दाराशी निशिगंध
रोज रातीला प्रीत उमलू दे
गंध देत मधुछंद

हलक्या हलक्या झुळुकेसंगे
डोलत तो जातो
एक राग अनुराग मनातून
सांजेला गातो

काही उमलती कळ्या फुलूनी
काही अर्धोन्मीलित
मिचमिचणाऱ्या डोळ्यांनी त्या
ताज्या उत्फुल्लित

वाट पाहतो दाराशी का
उभा स्तब्ध राही
सुगंधात नाहलेत गुपचूप
गूज त्याच्या काही

आठवणींच्या तिन्ही सांजेला
रात उंबऱ्यात
सरता सरता पहाट येईल
झुलत अंबरात

तरीही मनातुन डोलत राहील
निशीगंध माझ्या
कथा दरवळतील तुझ्या नि माझ्या
मधुर मीलनाच्या

दि.११/०८/२०२४
दुपारी ०३.४७ वा.

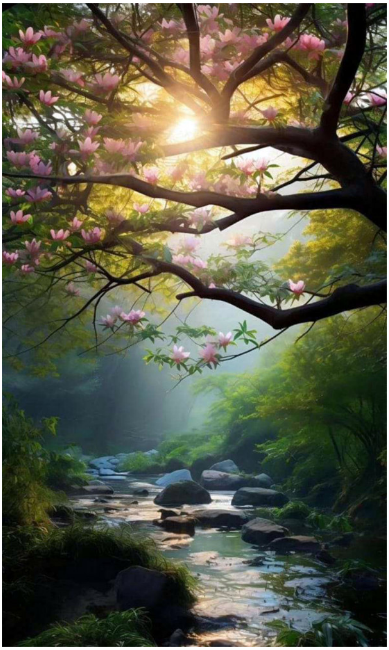

(११)
नवी मंजूषा उघडे

प्रभातकिरणे डोकावली अन्?
लहर चैतन्य उठली
झाडे वेली पाना फुलांच्या
गावी वार्ता कुठली

चला चला की उषःकाल हा
आला आता आला
एक सुरेख हा दिन भेटाया
उत्सुक किती हो झाला

पुन्हा नव्याने श्वासांवरती
हक्क वाटतील आता
क्षणा क्षणांच्या खुणा सापडो
काळ ओलांडू जाता

झुळझुळ झुळझुळ सूर वाहती
हसरे प्रवाह खळखळ
आत उसळते जीवन ऐसे
रुधिर वाहते सळसळ

रंग नव्याने येती बिलगण्या
नवी मंजूषा उघडे
हरखून जावे अशी मधुरशी
पहाट सुंदर उघडे

दि.१९/०८/२०२४
सकाळी ०७.१२ वा.

(१२)
कृष्णमय हो राधिका

रूप तुझे श्रीरंगा कैसे
राधेच्या हृदयातुन जैसे
अंग श्यामल सावळ्याचे
संग नीलकमल तैसे

चंद्र खुलतो रासलीले
चांदण्यातुन दंग तू
राधेच्या हृदयात वसशी
मधुर मंजु छंद तू

एकरूप नि एकजीव
मिसळुनी जातो प्रिया
एकरस होताच दंग
राधेश्याम एकचि क्रिया

वसन सारखे ताल सारखे
सूर गवसून बोलती
राधेश्यामा संगतीने
प्रीत युगुले तोलती

रंगलेल्या सांजकाळी
दंगलेल्या गोपिका
गोपही धरतात फेर नि
कृष्णमय हो राधिका

दि.२५/०८/२०२४
सकाळी ०७.२१ वा.

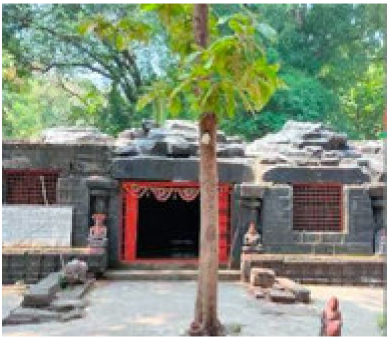

(१३)
स्मरता कमला वा उमाकांत

जीर्ण राऊळाच्या पायरीवर
सूर्यरश्मित सकाळ तेजाळताना
वाटते घ्यावे आशीष आता
मनात गाभारा उजाळताना

घंटानाद घुमो पंचक्रोशीत
निनादती सूर भक्तीमय ते
पाऊले वळती आरती घुमते
अंतःकरण हे शक्तीमय ते

देवाचा निवास जुनाच प्रवास
दरवळ सुवास धूप दीपाचा
मंद गंध जाय दूर सुगंध
सूर सुरेल भजनी गीताचा

कळस उभा गावात शोभा
मंदिर जुने ते श्रद्धा न जुनी
देवाची भक्ती अध्यात्म शक्ती
खूण पटविली अनादी कुणी

रोज रोज येथे किरणं झुकती
चरणसेवेला कधी न मुकती
मुक्ती मिळाया झिजवून काया
येरझाऱ्या चौऱ्याऐन्शी चुकती

यावे निवांत जरा प्रशांत
मनास करता लाटाही शांत
थांबते आस मोहाचा भास
स्मरता कमला वा उमाकांत

दि.२८/०८/२०२४
सकाळी ०९.३२ वा.

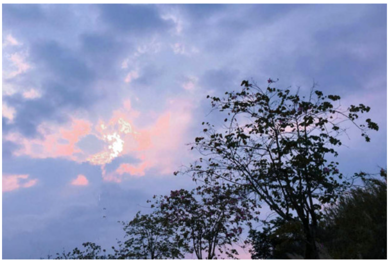

(१४)
मोहित वेळ ही करते

पहाट होता मनात जागे
नव्या युगाची आशा
दिवस वेगळा नव्या दमाचा
नवी प्राचीवर उषा

आकाशातील रंग सांगती
काहीतरी नव्याने
खगही सुंदर घेत भराऱ्या
किलबिल गाती गाणे

दिनकर येतो उगवून आता
लाल केशरी थोडा
दौडत जाईल त्याच्यासंगे
दिवसरूपी हा घोडा

पानाफुलांना जागवून ही
सकाळ तरतरी देते
उठा उठा हो सकळिक आता
जगणे नवे ती देते

कसे सांगावे हवेत अत्तर
कोण सकाळी भरते
सुगंध नाना भुलवुनी मना
मोहित वेळ ही करते
मोहित वेळ ही करते

दि. २०/११/२०२४
सकाळी ०६.३९ वा.

(१५)
जा उडा फुलपाखरांनो

जा उडा फुलपाखरांनो
जगण्या ना बांधो कुणी
जे श्वास तुम्हा लाभले
अलवार मग सांधो कुणी

उगवतो तो सांजसमयी
चंद्रमा आल्हाद दे
त्या नभातून जी उडे ती
माळ खग प्रल्हाद दे

रंग असतील नानाविध
अंगावरी आकाशीही
तेवढे उल्हास ठेवा
रात्र तम वा प्रकाशीही

पारदर्शी साचेबंद
बरणी कोणी ठेविली
जीवन हे मग नाम दिधले
बंदी तेथे राहिली

सोड त्या बंधास आणिक
मोकळे तू श्वास घे
तूच वेड्या तुज जीवाला
वेगळाले ध्यास दे

दि.०६/१२/२०२४
रात्री १०.१२ वा.

(१६)
अन् वेणूच्या सुरात मधुऱ्या

तू वाजव मुरली मुरलीधरा
ते सूर स्वर्गातील येती धरा
मज मनी लहरी उठती कैशा
मज ओढ जाणवे होय त्वरा

कुठले अन कैसे नाते रे
अनुबंध कोणते ना जाणे
देहाच्या पलीकडले काही
हे आत्मसूर मानस गाणे

जगताला वाटे प्रीत कथा
मज वाटे निरंतरची धारा
तो हळूच कुजबुजतो आहे
वृंदावनातील वारा

इथल्या पाना फुलात राधा
श्याम डोलतो आहे
अन वेणूच्या सुरात मधुऱ्या
प्रीत बोलतो आहे

किती काळचे मीलन आपुले
किती वेळाची भेट
राधाकृष्ण हे प्रीतरसायन
कवेत घ्यावे थेट

मग जी मिळते प्रीतप्रेरणा
अतुल्य आहे नाम
राधे राधे कुणी म्हणा की
म्हणा हो राधेश्याम

दि.२३/१२/२०२४
सकाळी ०७.५३ वा.

(१७)
सांज ढळली ढळली

सांज ढळली ढळली
रात सळसळली सळसळली
तिथं पल्याड कोण जागं
दिस नागीण वळवळली वळवळली

ढवळ्या ये र ये दोस्ता माझ्या
सोनकड्या घे शिंगात तुझ्या
खांदा वशिंड पिळदार बाणा
संग चालशील सदा रं राजा

कुणी सांडलंय केशर पोतं
देवा सुरव्याचं नभी गणगोतं
कसं टेकलंय थकून बिंब
रात व्हणार अंधारचिंब

कोण जागतंय रातभर हिथं
तांबडं फुटंल पूर्वला तिथं
एक पान जाय पलटुन कसं
काळ काळाचं साम्राज्य जिथं

चल चल घरला धरू रं आसरा
कारभारणीचा मुखडा हासरा
वाट पहात राहतोया गुपचूप
माझ्या घराचा सोनाळ उंबरा

दि.२८/१२/२०२४
रात्री ०९.३४ वा.

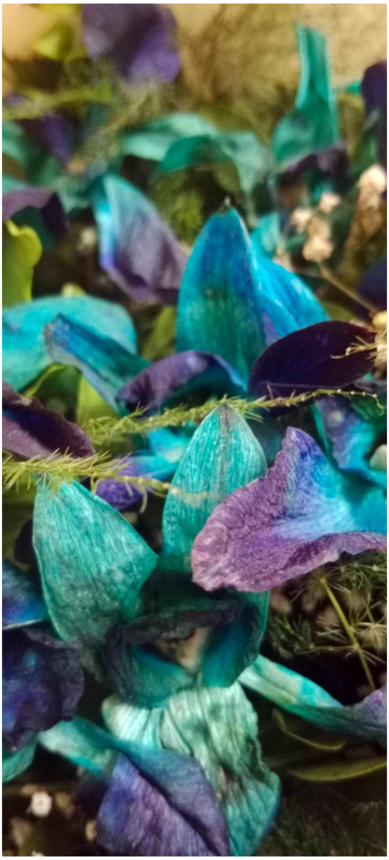

(१८)
राधा मागणे वारंवार

श्याम रंगाच्या याच फुलांनी
मन माझे बावरले
गुंतून गेले श्यामल वेळी
ते न पुन्हा सावरले

पुन्हा पुन्हा मी पाहत होते
सावळ्यस जणु येथे
कुठे कुठे मी पाहू त्याला
पाहीन जेथे जेथे

रंग कोणता संग कोणता
नको दुजे मज काही
एक श्रीहरी व्हावा माझा
राधा मनी तो राही

चिंतन त्याचे अविरत चाले
चाले ध्यान नित त्याचे
कणकण त्याने गेला भारून
जीवन झाले त्याचे

म्हणून आता नुरली राधा
उरला नंदकुमार
एकरूप हो जन्मोजन्मी
मागते वारंवार
राधा मागणे वारंवार

दि.१६/०१/२०२५
सायं ०७.२५ वा.

(१९)
दिशा उजळता ज्योती पसरते

लाल लाल मनमोह रक्तिमा
सुंदर शोभा सूर्याची
रोज प्रभाती उधळण होते
अनंत असल्या तेजाची

कळ्या उमलती फुले डोलती
चैतन्याची पखरण
दिशा उजळता ज्योती पसरते
नित्य नवी प्रभा पसरण

रोज निशेला जाग्या होती
अंधाराच्या त्या राण्या
रविकिरणांच्या उगवणी संगे
निद्रा आळवती गाण्या

कोण सकाळी दे संदेशा
उठा उठा हो जागे व्हा
दिनचर्येच्या आरंभाला
ईशस्मरणी दंग रहा

कर्म करावे असे अखंडित
रविराजा जसे नियमित
कोण थांबवू शकेल कीर्ती
लाभेल ख्याती जी अमित

दि.०३/०२/२०२५
सकाळी ०८.४२ वा.

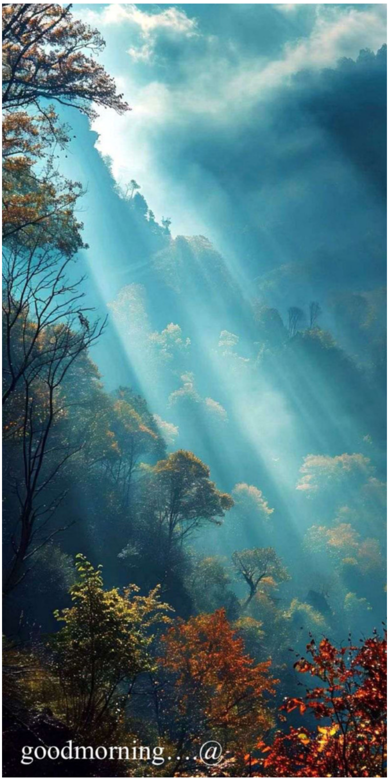

(२०)
प्रभातवेळी किरणशलाका

प्रभातवेळी किरणशलाका
येतील बघ भूवरी
स्वर्ग सापडे तेजामधुनी
हर्षित हो शर्वरी

झाडावेलींच्या गाळणीतून
गाळून येतो रवी
नव्याच ढंगामध्ये उजळते
अंधारी ही अटवी

हास्य उमटले जणू इंद्राचे
की चांदणे चंद्राचे
जरा उजेडी वातावरणी
गगनी रंग मंद्राचे

निळसर सुंदर छटा पसरती
मन निळसर जणु श्याम
रोज सकाळी येशील सखया
होऊन तू अभिराम

एक प्रेरणा एक चेतना
कुणी पाठवली पहा
सौंदर्याची परिभाषा ही
लोभसवाणी अहा

दि.१५/०२/२०२५
सकाळी ०७.४२ वा.

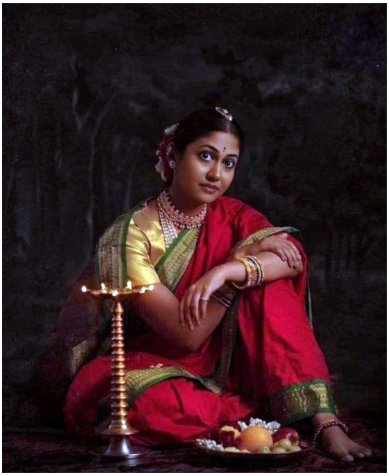

(२१)
प्रीतशिल्पाच्या लेण्या

समईतल्या वातीसारखी
तेवत राहीन तुजसाठी
दो नयनांच्या दो ज्योतींनी
वाट पाहणे तुजसाठी

सांज सकाळी तुझीच पूजा
हृदयमंदिरी देव्हारी
काळजातल्या कपाटात तू
तूच आतल्या गाभारी

सुगंध येईल तुला साजणा
भावफुलांच्या माळेचा
घे गुंफून तू हार गळ्यातच
गोड मिठीतील प्रणयाचा

अत्तर तुजला स्वप्नफुलांचे
तिलक प्रीत गंधाचा
इंद्रधनू खुलवीन सख्या
मी राधा तू श्याम रंगाचा

बसले आहे तुजला पाहण्या
मनात कोरुन घेण्या
रोज रेखिते तुझ्याचसाठी
प्रीतशिल्पाच्या लेण्या

दि.२०/०२/२०२५
रात्री १०.५८ वा.

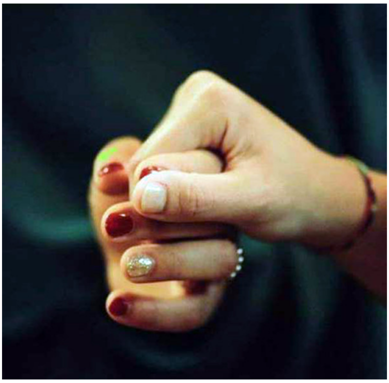

(२२)
तू सोबती असताना

तू सोबती असताना
चांदणे उन्हाचे होते
गीत एक आपोआप
सारंगी मनाची गाते

तू सोबती असताना
सागरा भरती येते
आकाशाची नदी मग
ओथंबू वाहू पाहते

तू सोबती असताना
मोगऱ्याचा गंध फळे
भर उन्हाळ्यात सखी
सौख्य काय मज कळे

तू सोबती असताना
गुलमोहराची वाट
प्रीत झरे कलश हा
काळजाचा काठोकाठ

तू सोबती असताना
धुंद धुंद धुंदी एक
तू अशी ये जीवनात
गडदशी भाग्य रेख

दि.२३/०३/२०२५
रात्री १०.४९ वा.

(२३)
श्याम कुसुम तू मी गंधदाणी

रंग सावळे दलही कोवळे
श्याम कुसुम तू मी गंधदाणी
गर्भरेशमी प्रीत फुलावी
धुंद राधेची ही छंदगाणी

तुझी निळाई मनात भरली
राधा सावळी उरली
जाशी तू जेथें तेथे येईन
राधा सावली ठरली

निळ्या नभातुन मेघश्याम हा
श्याम सावळा राजे
यमुनेच्या लाटांतून आजही
गीत प्रीतीचे गाजे

सांज सावळी रात काजळी
सकाळ श्यामल होते
संध्या समयी आकाशाची
वसुधा प्रेयसी होते

रंग तुझा मी कोरून घेईन
हृदयाच्या पाकळी
स्मित सावळी हसली वेडी
गालावरची खळी

दि.२६/०३/२०२५
रात्री ११.४० वा.

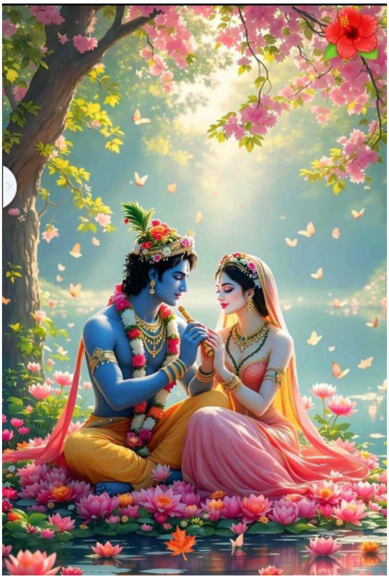

(२४)
युगातली दीपिका

चल राधे चल संगे वाजवू
वेणू स्वर मधुराणी
सात सूर ना लाभे आठवा
राधेश्याम कहाणी

झाडावरती पाने होती
फुले कोवळी हलती
गाळून देती अलगद साऱ्या
पाकळ्या जणु कळती

रंग नभाचे रंगून जाती
रोज वेगळे तेथे
राधेसंगे श्याम रमावा
म्हणून का हो येथे

मग छेडता सुर हे सुंदर
उमटून ये गीतिका
प्रेमकहाणी तुझी नि माझी
युगातली दीपिका

हसल्या हसल्या कुमुदिनी या
मृणालिनी भगिनी
सांज खुलावी राग उधळुनी
अनुरागी रागिणी

दि.२८/०३/२०२५
रात्री १०.४३ वा.

(२५)
मनी चिमणा उपजे ना

ये ये चिमण्या घेत चिमणीला
संगे तुझ्या मज दारी
विरु न दे अशी किलबिल सुंदर
चिवचिव वाटे भारी

अंगण गजबज तुमच्या सुराने
सकाळ मधुरा होते
पहाट वेडी चिमणी गाणी
गाऊन जागी होते

दाणा दाणा टिपता तुम्ही
सोबत संगत ठेवून
कसा करावा सुखसंसार हा
प्रेम अमापसे देऊन

पाण्यामध्ये डुबकी डुब डुब
ओले पंख फडफडणे
प्रीत जाणते चिमणा चिमणी
तुमचे गोड बडबडणे

घरटे सुंदर घरकुल मोहक
पिल्लू त्यात निपजे ना
रोज छानसा विचार माझ्या
मनी चिमणा उपजे ना

दि.०३/०४/२०२५
रात्री ११.४७ वा.

(२६)
आज मला कळते

आयुष्याला कंठत गेले
आज मला कळते
आल्या दिसाला ढकलत गेले
आज मला कळते

क्षणाक्षणाला क्षण जळले रे
आज मला कळते
मनामनाच्या तारा न जुळल्या
आज मला कळते

जीवनचुलीच्या आत निखारे
आज मला कळते
आवरत गेले सर्व पसारे
आज मला कळते

घासही अडला ओठापाशी
आज मला कळते
आसू रडले पापणीशी जे
आज मला कळते

उचलून पेलत गेले ओझे
आज मला कळते
वाकून गेले पार कण्याने
आज मला कळते

सरले जगणे नकळत कैसे
आज मला कळते
व्यर्थ साहणे वाट पाहणे
आज मला कळते

दि.२१/०४/२०२५
सकाळी ०८.१३ वा.

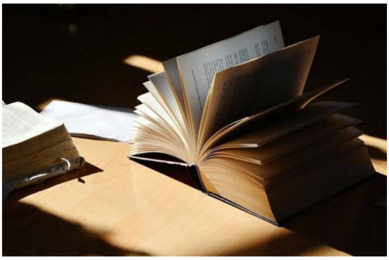

(२७)
एक पुस्तक घडविताना

एक पुस्तक घडविताना
अनंत शब्द खर्ची घालावे लागतात
जगण्याच्या पुस्तकात तर
अगणित क्षणांचे अनुभव वागतात

एक एक पान जेंव्हा
काहीतरी सांगू पाहतं
कधी बेबंध धावणारं आयुष्य
मग आनंदाने थांबू लागतं

शब्दशब्दात अंतर नसतंच मुळी
अर्थ सगळे सोबत येतात
दिसणाऱ्या अर्थापेक्षा सखोल गावी
शब्दच तर घेऊन जातात

पुस्तकाची बांधणी पुस्तकाच्या
आशयाला जोडून ठेवते
दोरा ओवलेली ती सुई आपल्या नात्याने
पुस्तकास सांधून ठेवते

मग पुस्तक कधीही वाचावं
उशाशी ठेवावं अथवा कवटाळावं
पण जीवनाचं पुस्तक असो की जीवनातलं
त्याला न अनुभवता नुसतंच पाहणं टाळावं

दि.२३/०४/२०२५
सकाळी ०७.३१ वा.
जागतिक पुस्तक दिनानिमित्ताने
हार्दिक शुभेच्छा

(२८)
मनी प्रीत सांजवात

उभ्या ठाकल्या सांजेला मी
आज थांबवत आहे
तुझी नि माझी भेट अनोखी
गोड लांबवत आहे

नको येऊ तू रजनी राणी
आज झोप ना जराशी
रोज नव्याने स्वप्ने पाहशी
ठेव उषेला उशाशी

एक लाभते तिन्ही सांजेला
मीलन वेळ निवांत
तू येते अन जावे लागते
दोन जीवांना दिशांत

जरा मला तो हात घेऊ दे
हाती राजस देखा
नशिबाच्या मज जुळवू दे ना
काही रेखा सुरेखा

पल्याड उगवे पहाट कोठे
अन कोठे ही रात
दोघींमधली तेवत राहो
मनी प्रीत सांजवात

दि.०४/०५/२०२५
सकाळी ११.५३ वा.

(२९)
भेटकलिका सानूल्या

तिन्ही सांजेला नेशी का मला
निवांत नदीच्या काठी
जिथे सांधले पूल आपुले
भावप्रीतीच्या गाठी

रात होऊनी मिटण्या आधी
दिवाकराचे बिंब
होत जातसु परस्परांच्या
प्रेमातून की चिंब

रंग सांजेचे आकाशातून
पसरून जाता जाता
मी तुला लाभले आहे कितीदा
हरवून गाता गाता

विसरून मजसी जात असे मी
तूच तू सांजेकाठी
अल्याडही तू पल्याडही तू
मनी सांजेची दाटी

जशा रंगल्या रंग लेऊनी
त्या तरुवर पानूल्या
किती ओळखून घ्याव्या राजा
भेटकलिका सानूल्या

दि.०९/०५/२०२५
रात्री ११.४८ वा.

(३०)
सांज आठवे ना साधी

सांज उतरते कशी
जरा वाट ती पाहून
कोणासाठी निशेदारी
रेंगाळती ती राहून

नाही दिस तिचा कधी
नाही रात तिची होत
काही मिळतात तिला
प्रकाशाचे संधी झोत

रात झाकाळून देते
वाट जरा उजळली
सांज सांजेलाच पहा
कशी सांजुन फळली

घरट्यात ज्याला त्याला
पोचण्याची घाई होते
सांज तिथेच हळवी
का हो उतराई होते

कोण ठेवील स्मृतीत
तिच्या आठवणी आधी
दिस रात आठवती
सांज आठवे ना साधी

दि.२०/०६/२०२५
रात्री ०२.२१ वा.

(३९)
इथे फिरस्ती कितीतरी

भूल पडते मनास माझ्या
कुठे कोणत्या जगात मी
मार्ग चालते नवे नव्याने
आणि माझ्या संगतीस मी

नव्याच इथल्या रोज सकाळी
नव्या उषेच्या नव्या खुणा
नव्या जगातील नवीच स्वप्ने
नव्या निशेला पडती पुन्हा

निशा कोणत्या जरा उशिरा
क्षितिजावरती पेंगुळल्या
प्रभातवेळी खुणा निशेच्या
उषेसाठी का रेंगुळल्या

थंडी इथली बंड पुकारे
उन्हात उडती मोद फवारे
कुठे उन्हाच्या झळा बोचती
कुठे उन्हाचे उष्ण तुषारे

मस्त धुंदीतुन रस्ते इथले
तारुण्याच्या मदात बुडती
काळ्या गोऱ्या आणि सावळ्या
सौंदर्याच्या पतंगी उडती

स्वतःत रमल्या जगात फिरती
इथे फिरस्ती कितीतरी
पुन्हा नव्याने जुन्या जगातच
जाण्यासाठी कधीतरी

दि.२४/०६/२०२५
रात्री ०८.३९ वा.

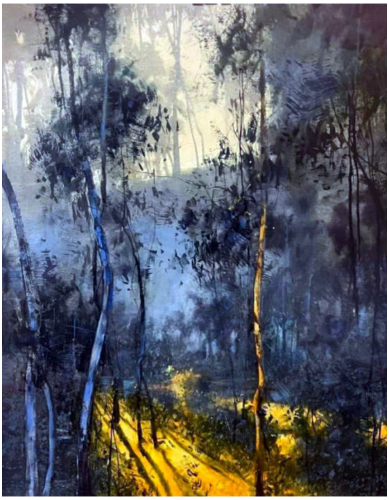

(३२)
रोज ऊन्हं सांगा बरे

रोज ऊन्हं सांगा बरे
कोणाशी बोलती
प्रभातीच्या वेळी
पानापानात डोलती

कसे कळतात त्यांना
मार्ग रोजचेच
चुकती ना कधी कसे
येती बरोबर तेच

सकाळी कुठे नि
सांगा दुपारी कुठे ते
सांज येता मिटायाचे
कळते कसे ते

कोवळत्या सकाळी या
तापायाचे नाही
भर दुपरीला लाही
लाही होत काही

कधी शांत कधी
अंगारच होत जाणे
कधी सोनसळी कधी
काळेसावळे बहाणे

दि.२९/०९/२०२५
सकाळी ०९.५१ वा.

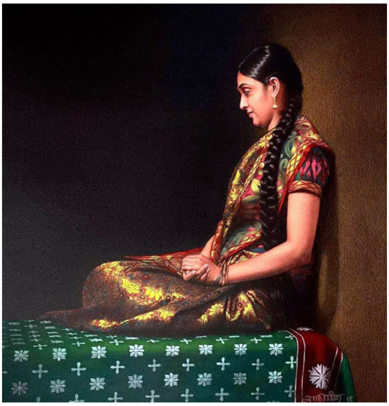

(३३)
एक सांज किती प्रश्न विचारे

सांज मनातून जातच नाही
लाघववेळा उरती काही
कधी हुरहूर तर कधी मीलनी
वाट पाहते तिथे निशाही

उंबऱ्यातली घुटमळ घुटमळ
यावे कोणी वाटे तळमळ
पुसट खुणा आधीच्या कधीच्या
पुन्हा पुन्हा जागती न पळ पळ

वाट पाहण्या सांज ही माहीर
उजळून येई ते तेज जवाहीर
रंग मिसळती दिवस रातीचे
गुलाबी स्वप्ने होत अबीर

जीवलग कोणी दूर कुठेतरी
यावा म्हणुनी आतुरता उरी
सांज न संपे रेंगाळते ती
मनात उरते संपली तरी

रोज नव्याने नजर टेकते
क्षितिजापाशी बिंब वाकते
सांज अबोऽऽल विरहिनी बापुडी
काळीज दारी उभी ठाकते

कधी मिळेल हो तिजला न्याय
उषा ना निशा अंधुक पाय
एक सांज किती प्रश्न विचारे
उत्तर तिजला देऊ काय

दि. ११/०१/२०२४
सकाळी ०७.२१ वा.

(३४)
गोडचूक मानू

घोडचुक नाही ती
गोडचूक मानू
अर्धपिकल्या पेरूची
जणू फोड मानू

घडती नकळत दोष
त्यांना का म्हणावे
कळता घडवून आणले तर
मग जाणावे

रोष खोल खोल
सांभाळू नका हो
जोश जगण्याचे हिरावू
उगा नका हो

सोडुनी द्या जेथल्या
तेथे पुराणे
छेडुनी नित गात जावे
नव तराणे

रोज एक जीवनाचा
क्षण नवा हा
रोज वाटू द्या जीवाला
हवा हवा हा

छंद अन स्वछंद जगणे
गंध होणे
मुक्त जगतानाच काही
बंध विणणे

दि.१८/०१/२०२४
सकाळी १०.४९ वा.

(३५)
मेंदीमधल्या गंधामधले

किती दिवसांनी मेंदी भरले
हात निरखते आहे
पुन्हा नव्याने त्या दिवसांची
ओढ रेखते आहे

त्या प्रेमाच्या हळव्या हळव्या
आजही स्मरती वेळा
ती वचने त्या शपथा साऱ्या
मनात होती गोळा

नव्या नवेल्या प्रीतीमधल्या
आतुर लाघववेळा
भेटीसाठी रोजचा दिवस
होता आसुसलेला

साथ आपुली जन्माची मग
ठरवून गेली नाती
पुन्हा एकदा हसली नाजूक
मेंदी हातावरती

आज आठवले पुन्हा ते सगळे
सगळे झाले ताजे
मेंदीमधल्या गंधामधले
दरवळ तुझे नि माझे

दि.२९/०१/२०२३
रात्री १०.५३ वा.

(३६)
एक उंबरा सदैव राहील

लेक चालली सासरघरला
आठवणींचा शेला विसरला
कुठून कोणती जुळती नाती
विवाहदिन हा विशेष ठरला

एका नयनी सुख ये दाटून
एकातून पाठवणी पाणी
दाटून येतो कंठ सारखा
गिळून आवंढे वावरतो आणि

सरसर सरकून जातो पट हा
बालपणीच्या स्मृती दाटती
जन्मापासून पुन्हा मी जगतो
क्षण ते सारे उभे वाटती

भेटून घेतो जरी साऱ्यांना
आत आतडे तुटते वेडे
लेक द्यायची माहीत परक्या
न सोडवावे मधुर हे कोडे

संसाराची स्वप्ने झलकती
तिची पावले वळती सासुरा
जा बाळे जा मिळो सौख्य तुज
सांभाळून घे नवी ही धुरा

क्षणभर वाटे क्षण ती थांबो
कशास पडतो मना मोह हा
एक उंबरा सदैव राहील
वाट पाहता माहेरचा हा
वाट पाहता माहेरचा हा

दि.३१/०१/२०२४
रात्री ०९.११ वा.

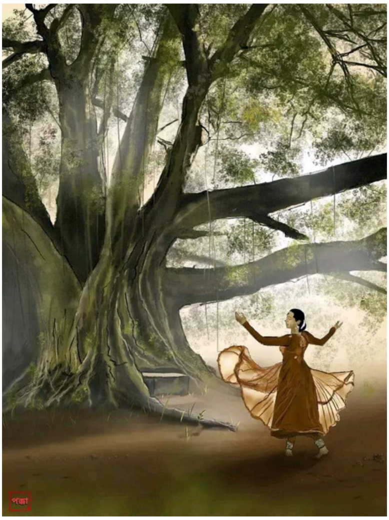

(३७)
तुजपाशी नेते

पाहता कोणास कोणी
काही मनी का जागते
कोण कोठे स्मरते आणिक
उचकी कोणा लागते

दृष्टभेट होऊन जाते
गलबल्यात हृदय उमलते
प्रीत पोचते ना जेंव्हा
काळजाची कळी ती खुलते

मन गिरकी घेते गोलसर
उंच नभी झोका
ठोक्याशी जुळू लागतो
एक अनामिकसा ठोका

एकांती गलका तर
गलक्यातून शांती
एक तुझा विचार नि
अनोखी मुखी शांती

घन गहन अरण्य वाटे
आज तरुण झाले
प्रियवरास प्रियतमा नि
सारे स्मरून आले

भावनांची ओंजळ ही
सदा गंध देते
ओढ ऐशी ओढते की
तुजपाशी नेते
मला तुजपाशी नेते

दि.१२/०४/२०२४
सायं. ०६.४८ वा.

(३८)
क्षणभर तेंव्हा थांब

नजर पडावी तिथे जळ भरे
क्षितिजही झाले ओले
कधी एकदा प्रेमे इतक्या
जवळी घेशी मन बोले

आजही उभी काठावरती
ओढ तुझ्या भेटीची
सुकून गेले मन हे कितीदा
तरी आस देठीची

तुझ्याच मस्तीमधे राहशी
येशी आणिक जाशी
धडकून जाणे माहीत तुजला
कुणी आपुले न पाहशी

वाट कुणी पाहते आपुली
जरा कदर तू करावी
एक तरी ती लाट उनाड रे
आपुल्या उरी भरावी

कळेल जेंव्हा तुला कदाचित
प्रीत अधिक ही अथांग
हळूच राजा प्रिया सागरा
क्षणभर तेंव्हा थांब

दि १८/०२/२०२४
दुपारी ०१.१७ वा.

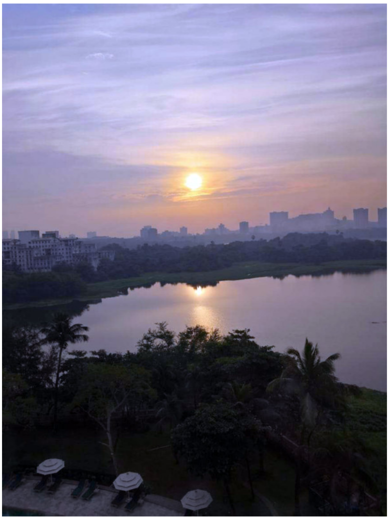

(३९)

मन मोहरून माझे जाते

जळी सांडल्या तेजबिंबाबस पाहू
सकाळी जरा तेजसहवासी राहू

तिथे तो उगवतो दिशा प्राची होते
चैतन्य लहरी हवा खासी होते

फिरतो असा कुंचला वर्ण भरला
हातात सविता जणू त्याने धरला

धरेवर सरोवर खुशालीत राहते
पहाटेस आकाश प्रतिबिंब पाहते

जरी रोजचे दृश्य अनमोल होते
दरदिवशी मन मोहरून माझे जाते

असे वाटते रोज मिळतो नव्याने
मला जन्म देवा पुन्हा रे नव्याने

दि.२०/०२/२०२४
सकाळी ०६.३२ वा.

(४०)
कधी ही रात पुनवेची

गुलाबी चांदव्याची
रात आली नभी ही
जणू दारात माझ्या
सखी माझी उभी ही

तिच्या भाळी टिळा आहे
चमकता चांदवा गोल
तिच्या हास्यात मज लाभे
अजबसे सौख्य अनमोल

तिने ल्याली जरा काळी
निशा नावाची जी साडी
आणि वर चांदण्यांची ही
जडवली लुकलुकती खडी

तिच्या केसात सुमनांचा
सुगंधी मोगरी गजरा
मी हरखून जातो का ऐसा
प्रिये तू थांब ग जरा

तिच्या नजरेत रती हासे
तिच्या ओठात मधु भासे
तिला मी पाहतो नुसता
तिचे ते दिसणे हो खासे

असे वाटे न संपावी
कधी ही रात पुनवेची
मला लाभो प्रिया माझी
क्षणाला नित्य नवेची

दि.२२/०२/२०२४
रात्री १०.०० वा.

(४१)
सारेच प्रश्न वेडे

जाणून घ्यायचे ना
आता पुन्हा नव्याने
नाते जुळून येते
आता पुन्हा नव्याने

संवाद साधताना
खुलली कळी मनाची
वाटून ओढ गेली
हळव्या मधुर क्षणाची

नजरेत प्रेम होते
ओसंडू वाहणारे
स्वप्नही खुलून आले
डोळ्यात राहणारे

भेटीत तृप्ती वाटे
तरी आस भेटण्याची
वाढे पुन्हा नव्याने
का ओढ भेटण्याची

सारेच प्रश्न वेडे
सुटतात का कधी ते
रहावे अनुत्तरित
काही तरी कधी ते

दि. २४/०२/२०२५
रात्री ११.२० वा.

(४२)
गाव राजसाचे दूर

जीवा जाळे हुरहूर
तिन्ही सांजेला का पूर
गाव चांदव्याचे आणि
राजसाचे दूर दूर

वरवर वाटते ना
किती शीतल चांदणे
कसे जाळते मनाला
नये शब्दात सांगणे

दिस सारा सरकतो
सांज काहूर मांडते
काही प्रहरात युगे
सांज टांगणी टांगते

आकाशात चालताना
घाव बेमालूम देतो
नसे साजूक चांद हा
प्राण हलकेच घेतो

वर रातची विराणी
न संपते कधीच
जीव कासावीस होतो
आठवांनी रे आधीच

कळते ना घालमेल
काळजात जी चालते
आजकाल मी चांदणे
राजा प्यायचे टाळते

दि.२९/०२/२०२४
रात्री ०८.०९ वा.

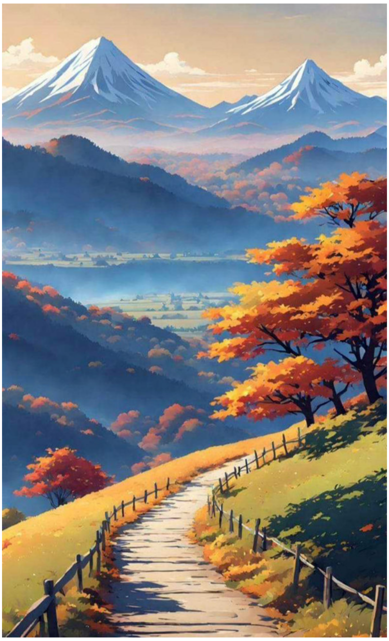

(४३)
दूर त्या तिथे

सौंदर्याची शिखरे सुंदर
लावण्याची वाट
उमलून आल्या केशराचा
सोनकेशरी थाट

चढत्या सोपानांनी चढती
ओढ चढावी इथली
सत्य असे की स्थळी ही मोहक
माझ्या स्वप्नामधली

पायाखाली स्पर्श मल्मली
हर्ष कोवळे खुलती
झाडे वेली पाने फुले ही
पुन्हा नव्याने भुलती

कुंपण वेडे शिस्तीमधले
स्वतःस राखून देते
मनातल्या मनी रंग प्रीतीचे
अंगी माखून घेते

दूर त्या तिथे पहाट थोडी
धुक्यात रेंगाळलेली
गिरीवर शिखरी निशा निळाई
अजून पेंगुळलेली

तशात वाटे हात तुझा मज
हाती घट्ट असावा
साखरझोपेमधेही अवखळ
राजस दूर नसावा

दि.०३/०३/२०२३
पहाटे ०५.५७ वा.

(४४)
त्याच्यासाठी हृदयपाकळी

कधीतरी असे का घडते
चालते पाऊल का अडते
कुणासाठी थबकून थांबे
मनी चांदणे दिनी पडते

कुणासाठी मन का झुरते
कुणीतरी मनी का उरते
मोरपीस अलगदसे गाली
अवचित हलकेसे फिरते

कुणी राहते सदा उरी
विसरते न विसरता परी
सामावून जाते ते असे
वजा न होते कधीच परी

सूर एक छेडतो कुणी
प्रीतहृदयी झंकार झणी
शिरशिर शिरवा विचार त्याचा
तोच राहतो खोल मनी

निशिदिनी असतो अवतीभवती
घेऊन येतो नवीच नवती
त्याच्यासाठी हृदयपाकळी
त्याच्या प्रेमावर लवती

दि.०६/०३/२०२४
रात्री १०.१० वा.

(४५)
स्त्री ही अतुल्य आहे

आजचा दिवस माझा ऐसे
किती बोलले सारे
रोजचा दिवस मला सारखा
तेच आकाश तारे

देत शुभेच्छा जग म्हणाले
स्त्री ही अतुल्य आहे
तिचा त्याग विश्वास ध्यास हा
सदैव अमूल्य आहे

कुणी म्हणाले नका करू हो
आज तुम्ही ती कामे
आजचा दिवस विशेष आहे
सकल स्त्रियांच्य नामें

बरे वाटले क्षणभर इतका
पाहून आदर सारा
वाहत आल्या स्नेहभराच्या
जिकडून तिकडून धारा

एक मोकळा श्वास घेतला
हवा बोलली काही
मीही आहे स्त्रीच प्रिये ग
आपुली सुटका नाही

कितीही असे दिवस असू दे
जन्म चंदनी होतो
प्राजक्ताचा सडा अबोली
रोज अंगणी होतो

दि.०८/०३/२०२४
रात्री ११.५३ वा.

(४६)
पंखाचा स्पर्शकिनारा

हलक्या हलक्या मऊशार
पंखाचा स्पर्शकिनारा
गालावरती सख्या दे फिरवून
अलगद भावपिसारा

रंगमोहिनी मोही पाडते
पुन्हा पुन्हा भुलवुनी
मनमोरणी मनात नाचे
स्वप्नपंख फुलवुनी

क्षण ते सुंदर घे साठवुनी
आठवून सहवासाला
पंख तोच मग असे पुरेसा
गोड मधुर भासाला

नसता जवळी आपण दोघे
पंख जवळी असतो ना
लाडिक साऱ्या खुणा देऊनी
गाली मग हसतो ना

उडतो गिरक्या घेऊन थोडा
झुळूक हवेची येता
रोमरोम उत्फुल्ल तो होतो
अंगी फिरवून देता

दि.१६/०३/२०२४
रात्री ११.५७ वा.

(४७)
दे तनु मज पुष्पवल्ली

कुसुम आले उमलुनी
रंगात बोलू लागले
पाकळ्यांच्या हिंदोळ्यावर
सुमन डोलू लागले

इवलुसे जगणे की त्याचे
जीव आहे इवलुसा
इवलुशा स्वप्नात रंगे
श्वास त्याचा इवलुसा

केवढा विश्वास त्याच्या
त्या उमलण्यातुन दिसे
राहणे किती काळ न जाणे
तरी परागातुन हसे

सांज होता मिटून घेते
पापण्या अलवार ते
कोश गंधाळून जाती
मस्त मदनी वार ते

रंग किती अन् कोणते
कोणते आकारही
दे तनु मज पुष्पवल्ली
भावफुले साकार ही

दि.२०/०३/२०२४
सायं. ०६.४५ वा.

(४८)
वासंतिक राग

कुहुकुहू सुरात येते जाग
गा कोकीळ वासंतिक राग
फुलली पाने कळ्या उमलल्या
बहरते मनी प्रीतीची बाग

स्वच्छ सकाळी स्वच्छ नभातून
खगमाळांच्या रांगा उडती
यौवनातल्या गुजगोष्टींनी
पानोपानी कलिका दडती

झुळूक हवेची शीतल येते
थंडावा जगण्याला देते
सुगंध सारे वाऱ्यावरती
अत्तर कुपी उघडूनिया जाते

बने मोगऱ्याची खुलून हासली अन
तिथे जाग गुलमोहराला आली
नभी रंग येती नव्याने नवेसे
नवी दृष्टी सृष्टीत डुंबून गेली

मला वाटते जन्म येथे रूळावा
मधुमास हृदयात ऐसा फळावा
फुलांच्या परागात लपले जे भाव
तुलाही असा भाव सहजी कळावा

दि.२७/०३/२०२४
सकाळी ०८.३८ वा.

(४९)
म्हणून ही सुरंगी सखी वाटते ग

सुरंगीच्या गजऱ्यात मन माझे गुंते
तुझ्या भेटीसाठी अजूनही ते खुंते
भेटून दोघे जे बोलत असू ना
सुगंधित क्षण ते मुखी एक हसू ना

हळुवार मी माळताना सुरंगी
तुझ्या केशसंभारी का लाजते ग
उगा का अशी कंपिता होऊनी तू
नजरेस झुकवून अजब वागते ग

जितकी तू जाशील प्रिये दूर दूर
जणू मजसी जवळी तू येण्या खुणावे
असे वाटते पाहुनी मुग्ध चाळे
तुझ्या मीलनी ओढ माझी दुनावे

कसला तो मादक असे गंध वेडा
तोही भुलावा तू इतकी ग लोभस
असे वाटते निरखुनी तुजसी घ्यावे
तुझ्याने हे जीवन करिशी ग शोभस

तुझ्या माझ्या हृदयी सुरंगीचे काळीज
मळे सुरभीचे ते अजुनी वाहतात
क्षण मोहणारे तिथेची अजूनी
तुझ्या कुंतली ताजेसे राहतात

म्हणून ही सुरंगी सखी वाटते ग
तिच्याने मनी प्रीत मज दाटते ग
पुन्हा तोच येईल ऋतुराज हासत
सीमा सुखाची चरम गाठते ग

दि.२९/०३/२०२४
सकाळी ०७.४७ वा.

(५०)
स्वस्तिक

आठवतं अजूनही मला
ते गावकडचं घर
घरापेक्षा मोठं अंगण
अंगणातली ऐसपैस जागा
झाडावेलींची हिरवाई

परसदारी फुलझाडं
स्वयंपाकात मदत करणाऱ्या भाज्या
कढीपत्ता लिंबू मिरची वांगी टमाटे
घरात आपुलकी
अंगणात परसदारी माया

येणारे जाणारे पै पाहुणे
पाहुणचार, खुणावणारं दार
दरवाज्यावर भिस्त
आतल्या जगाची
बाहेरच्या जगाला दाखवायची
हवं तितकं आभाळ समेटून घ्यायची

एक सीमा परंपरेची
घराण्याची कुळाची
उंबऱ्यावरची लक्ष्मी
पहाटेची सडा रांगोळी
रांगोळीतले स्वस्तिक
अशुभाला परतावून लावणारे
शुभ चिन्हांचा राजा बनून
घराला जपणारे

गोपद्मांच्या जोडीने विसावलेले
ते स्वस्तिक
किती किती आठवते म्हणून सांगू
सारे घर याच्या भरवशावर असल्यासारखे
दिमाखात उंबऱ्याशी रेखलेले

असं वाटायचं की
या सृष्टीच्या निर्मात्याला
घराकडे लक्ष ठेवायला लावत असे
ते स्वस्तिक
स्वर्गीय मंगलाची खूण
आपल्यात सामावून हसत असे ते स्वस्तिक

'स्वस्ति अस्तु' असा जणू
आशीर्वाद देत
रोज नव्याने रेखलेलं
हळदीकुंकू अंगावर लेऊन
ठसठशीत उठून दिसणारं
ते स्वस्तिक

डोळ्यासमोरून जातच नाही
सारखं तरळत राहतं ते स्वस्तिक

दि.०१/०४/२०२४
सकाळी ०६.११ वा.

(५१)
बोल प्रीतीचे

बोल प्रीतीचे ऐकण्या
मन अधीरले किती
जन्मभराची प्रतीक्षा
उरी धडधड भीती

आस लागली जीवाला
जीवलग माझा झाला
असे पडताच स्वप्नं
ऋतुराज वनी आला

उमलल्या ह्या कळुल्या
गंधाळून ग पाकळ्या
लाजलाजून हासल्या
गाली गुलाबाच्या खळ्या

अंग अंग शहारले
मनी कारंज फवारे
तुषारांच्या आनंदात
बेभानले प्रीतवारे

आता देशील होकार
जीवनात ये सकाळ
प्रीत जगण्याचे सार
असो प्रेमाचा सुकाळ

दि.०४/०४/२०२४
सकाळी ०९.४८ वा.

(५२)
ती आणि मोगरी

मोगऱ्याच्या फुलांची करंडी
किती खुणावत राहते न
सुगंधभरल्या डोळ्यांनी
प्रेमाने पाहते न

कधी वाटते अलगद गुंफून
प्रेयसीच्या केसात जावे
कधी फुलांना देवापायी
भक्तिरसात नाहत वहावे

कधी नुसत्याच ओंजळीत
प्रेमाची कबुली देऊ की नको
ह्या गोंधळात कळ्याही म्हणत
बसतात फुलू की नको

किती दाहक उष्म्याच्या
काहिलीचा त्रास
तरीही क्षणात कमी होतो
येताच मोगऱ्याचा सुवास

उगाच वाटत राहते
ती अवचित येईल
मोगरीसारखी तिच्या प्रीत गंधात
मला बुडवून देईल

ती आणि मोगरी
सारख्याच वाटतात
ओसाड रुक्ष वातावरणात
परिमळ देत भेटतात

दि.०५/०४/२०२४
सकाळी ०९.३२ वा.

(५३)
चुडा जपला मनी मी

सखे साथी चुडा माझा
लग्नापासून जाहला
हिरव्या रंगाचं गुपित
अंगी लेऊन राहिला

किणकिण मधुराची
संगे सखे ती असते
स्वप्नफुलांना हळव्या
घेऊनिया की हसते

नववधूच्या भावना
कानी प्रीतीच्या सांग ना
राजसाच्या खेळविती
अंगा अंगावर खुणा

मेंदीभरल्या क्षणांना
चुडा सजवीत जातो
एक नाद वेडावला
कसा जडवीत जातो

सप्तपदी चालताना
हात हातात घेताना
चुडा पाहतो साक्षीने
सजनाची मी होताना

लाजाहोम लाजलेला
चुडा गाली हसलेला
भेट पहिली वहिली
प्रतीक्षेत बसलेला

चुडा जपला मनी मी
कपाटातल्या खणी मी
जीवनाची सुरुवात
तीच नवी मी जुनी मी

चुडा आजही सांगतो
स्पर्श रेशमी सुखाचे
रुळताना मनगटी
झंकारणे स्पंदनाचे

दि.०६/०४/२०२४
रात्री ०९.५३ वा.

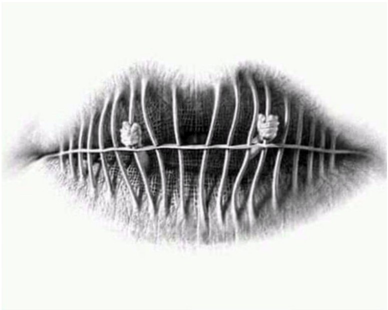

(५४)
ओठ शिवले

ओठ शिवले अनेक धाग्यांनी
जीवनातल्या अनुभवांनी
मौन वाटते असेच रहावे
काय साधते बोल शब्दांनी

व्यर्थ दवडणे वाफ मुखाची
सार वाया जाई सारे सारे जे
आत केवढे दडले जगणे
न पाहता त्यास वर वारे हे

प्राण सारे होती गोळा बोलण्या
शक्तीचा ऱ्हास रोज अगणित
म्हणून वाटे व्रत कथीले
पूर्वजांनी हे मौन भणित

आत चालू द्यावा संवाद सारा
आत सापडते उत्तर तेंव्हा
प्रश्नांचे रान गहन वाटे
नकळता त्याचे मूळ हे जेंव्हा

एक शांतता लाभते मग
शब्देविन सारे जुळते जग
निवांत क्षण मनी तरंग
आनंद मोदाचे भरती ढग

दि.११/०४/२०२४
रात्री ११.३५ वा.

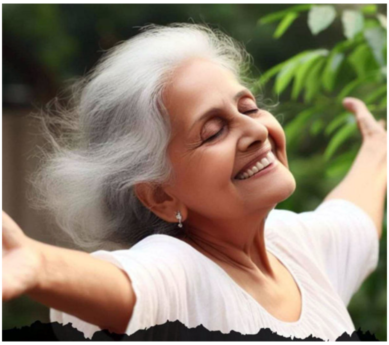

(५५)
रोज नव्याने जन्मा यावे

मुक्त श्वास हे भरले मी जे
तसेच कायम भरून घे
जगण्यासाठी काय दुजे पण
स्वच्छ प्राण हा करून घे

दडपण कसले किती दबाव हे
उगाच माणूस पिचतो ना
जे जे आहे मुख्य ते तरी
सारे विसरून खचतो ना

रोज सकाळी आशाकिरणे
सोबत घेऊन उगवावे
रोज पहाटे नवेच जगणे
मानून गाणे तगवावे

ताज्या ताज्या सृष्टीमधले
विचार का हो शिळे तरी
वळतच नाही आम्हा वागणे
तत्त्वाने जरी कळे तरी

सोडून द्यावे जरा मोकळे
काया माया साऱ्यांना
येऊ दे खुल्या गंध वाहत्या
अवखळ शीतल वाऱ्यांना

मुखी हास्याचे कमळ उमलता
डोळ्यामध्ये चमक उठे
जाईल विरून ही घोर निराशा
नव्हती नाही नसेन कुठे

रोज नव्याने जन्मा यावे
नवीच नाती निभवावी
पेरून द्यावे बीज नव्याने
नवीच सृष्टी उगवावी

दि.१३/०४/२०२४
सकाळी ०७.३८ वा.

(५६)
तुझी कारागिरी गोड

पानापानात कलेचा
दिसतो की हा नमुना
रंग कातरा आकार
देठ घडवितो तू ना

अगणित पाने फुले
अगणित झाडं वेली
कसे गणित मांडावे
कुणी रचना ही केली

आरपार रेषांतून
कधी हसतोस तूच
कळी फुलातून देवा
गोड दिसतोस तूच

माझी मती गुंग होते
ब्रह्मांडची दंग होते
कणकण तुझा आहे
तुझी कृपा संग होते

म्हणूनची नाही कधी
वाटे मनाला निराशा
श्वास घेत राहताना
प्राण हेच तुझी भाषा

रूप सुंदर वाटते
क्षणाक्षणाला भेटते
तुझी कारागिरी गोड
डोळा पारणं फिटते

दि.१५/०४/२०२४
सकाळी ०९.२१ वा.

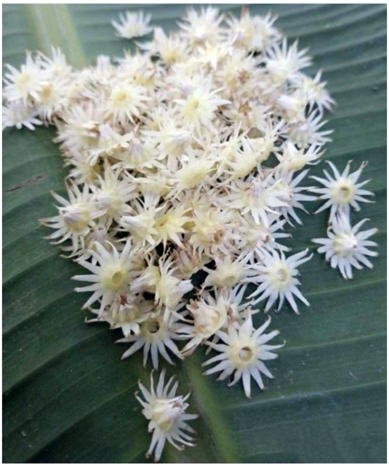

(५७)
ऐक ऐक तू बकुळी

तुला पाहता आठवे
रूप साठवे चढावे
बकुळी ग सानुली तू
गंध अजोड जडावे

गोड सुरभीचे आत
कोष भरले कुठून
सावळ्याशा रंगातही
दिसशी तू उठून

तुला काय म्हणू राणी
तू ग तन्वी नाजुका
जशा पाकळ्या कवळ्या
मनानेही तू साजुका

देणे सारे सारे ठावे
रसिकाला तू सोपवी
तुझ्या गंधाचाच छंद
साऱ्या जगता लपवी

तुला ओंजळीत घेते
गजऱ्यातून माळते
श्वासासवे तू येता
मी रोजची भाळते

ऐक ऐक तू बकुळी
व्हावे तुझी एक कळी
दडते जी पानामध्ये
तिच्या गाली गंध खळी
तिच्या गाली गंध खळी
माझे लाडके बकुळी ....

दि.१६/०४/२०२४
सकाळी ०६.१२ वा.

(५८)
प्राण येती तरारून

असे वाटते रमावे
शांत सृष्टीत कधी ते
एकटेच नको कोणी
रव ऐकावे आधी ते

स्पर्श गारवे जळाचे
चरणांशी रुळताना
जरा भेटावे स्वतःला
स्वतःशी जुळताना

दूर डोंगराशी जावे
उंचावरून जोखावे
खाली धरेची ती खोली
वर अंबर झोकावे

तिथे उगवतो रोज
दिनमणी न चुकता
घ्यावे पाहून तयाला
लावण्य ते न हुकता

आकाशात केशराचे
मळे खुलवतो कोण
रंग टिपून मनाशी
विसावावे क्षण दोन

अशा चैतन्याच्या घ्याव्या
भरभरून त्या गोण्या
आठवाव्या स्मृती पुन्हा
उदासल्या राती कोण्या

जाई मळभ सरून
प्राण येती तरारून
झटकन एकरूप
व्हावे पट ते सारून

दि.१७/०४/२०२४
सकाळी ०६.११ वा.

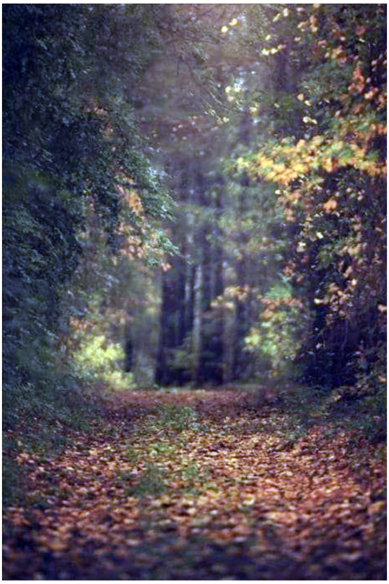

(५९)
मना हरवले आहे

कुणी ऐका येथे काही
मौन बोलतात छंद
सळसळ पानातली
करा हृदयात बंद

इथं रेंगाळती वेळा
असो सकाळ दुपार
संध्याकाळी देई सांज
अळोखेपिळोखे फार

झाडावेलींच्या चाळण्या
पानापानांच्या गाळण्या
असो प्रकाश उन्हे की
गाळून घ्या हो चांदण्या

सारे सारे बोलतात
शब्देविण सांगतात
वळणाच्या वाटा किती
नखरेल पांगतात

शांती शांततेत राहे
दृश्य निरवसे पाहे
कुणीतरी त्या तिथे ग
मना हरवले आहे

दि.१८/०४/२०२४
सकाळी ०६.३२ वा.

(६०)
क्षणी सुवास सुखाचा

शिडकावा वळवाचा
हुळहुळणारी माती
गंध ओलसर नवा
सर हलकीशी हाती

गेला तापून हा जीव
आग ओकताना रवी
धारा घामाच्या वाहती
वळवाने आस नवी

आसमंत गंधाळतो
अत्तराच्या दाही दिशा
हुंगताना माती वाटे
किती मानावे त्या ईशा

कसे बदलून जाते
सारे हवेसे वाटते
काया शीतल होताना
मनी वर्षा दाटते

असा वळवसरींचा
पडो पाऊस सुखाचा
दुःख पोळताना देवा
क्षणी सुवास सुखाचा

दि.२१/०४/२०२४
रात्री १०.३० वा.

(६१)
एकदा येऊन जा

एकदा येऊन जा रे
पाहण्या मन एकटे
का उगा वाटे उदासी
ही भकासी भेटते
एकदा येऊन जा

केस माझे गुंतलेले
झाले वेडे मोकळे
ते तरी निर्जीव वाटती
ओके बोके ओकळे

ही नजर माझी कुणाला
पाहते ना सांगते
शून्य तेथे शून्य येथे
का जीवाला टांगते

अंगठी बोटात राहे
मूक जैसी भावना
तीही आता आस सोडून
भांडते माझ्या मना

या जळाच्या उठती उर्मी
प्रश्न अगणित थांबले
का दिशा झाल्या निरुत्तर
वागणे का हे चांगले

सांगते मी ऐक जमले
तर तुला रे एकदा
वेड माझे ओळखून घे
भेटुनी जा एकदा

दि.२६/०४/२०२४
सकाळी ०७.१४ वा.

(६२)
सांग रे माझ्या मना

का उगा बघतोस इतके
नजरेतुनी का खोडी ती
उडवुनी देतो बटांना
पवन अवखळ गोडी ती

चालतो माझा प्रवास नि
तू प्रवासी वेगळा
रोज रोजची थांबसी अन
नाद वेड्या आगळा

राग मानू मी कसा तू
भाव अनुरागी जसा
बोलक्या त्या कामना नि
तू विरागी रे कसा

वाचशील वाटे कधी तू
मानसीच्या कल्पना
ओठ माझे बंद जरीही
नयन करती जल्पना

थांब थोडे मिटून डोळे
वाढती ठोके पुन्हा
भाळसी का रोज त्यावर
सांग रे माझ्या मना

दि.२६/०४/२०२४
सकाळी ०८.३९ वा.

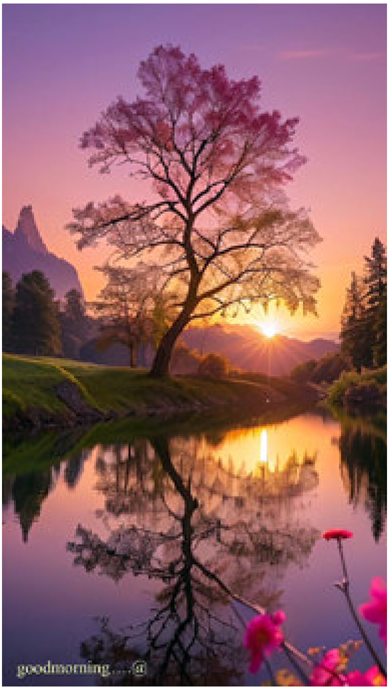

(६३)

तेज दीप उजळले

नीज डोळ्यात उरली
निशा गुंगून सरली
पहाटेला प्राचीवर
तेजशलाका फिरली

अरुणोदयाच्या सवे
रवीराज उगवला
झणी आसमंत त्याने
सोत्साहाने जागविला

वारा घुमड घुमड
सूर घुमवीत आला
फांदी फांदीवर
खग मेळा गलबला झाला

पूजा राऊळी मांडली
ईश आराधना चाले
समईच्या ज्योतीतले
तेज दीप उजळले

रूप ओंकारस्वरूप
त्याचे अनादी अनंत
त्याचा नाद ओंकाराचा
घुमतो पहा दिगंत

रोज सकाळ सकाळी
अशी गाभाऱ्यात यावी
मन उजळून जाता
नव्या नवती पहावी

दि.२९/०४/२०२४
सकाळी १०.२२ वा.

(६४)
कोरं पान

छान छान असो की
नावडते जगणे मग
आपले आपल्याला
नव्याने कोरे करता यावे जग

पुसता यावे ओरखडे
ओरबाडे मनावरचे
एक खोडरबर आपल्याजवळ
गुपचूप क्षणावरचे

क्षण हवे ते क्षण नको ते
जर का मांडता आले
दुःख सारे साचलेले
मुक्तपणे सांडता आले

मन असं मोकळं करत
दडपणाविना जगता येईल
मनालाच हवं ते
मोकळेपणे मागता येईल

रोज नव्यानं जगण्यासाठी
जीवनाचं रोज कोरं पान
कितीदा नव्याने लिहीत जावे
आयुष्याला आपल्या छान

दि.०२/०४/२०२४
रात्री ११.४९ वा.

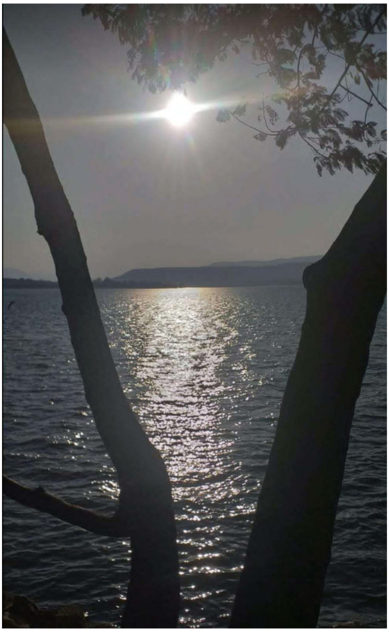

(६५)
चंद्रम्या तू सांग ना

कोणत्या गावात येशील
चंद्रम्या तू सांग ना
ही उदासी दूर ना रे
चांदण्यासह पांग ना

रोज रातीला असा मी
का झुरावे ना कळे
कोण जी आहे मनातच
जात नाही ना कळे

रोज मी ठरवून देतो
विसरुनी जाईन तिला
खोलवर ती रुजली आहे
सांग कसे सांगू तिला

वाटले होते कधी तू
बोलशील मज भावना
मांडशील आल्हाद देऊन
तिजपुढे माझ्या मना

पण तू वेड्या जाळीशी
माझ्याच नाजूक काळजा
दूरदेशी घेऊनी जा
हृदय मग तू जाळ जा

ती इथे अन तूही येथे
एकटा मी तळमळे
विरह दाहाची तुला मग
सांग दाहकता कळे

पाहता तुज तीच वाटे
का मला ती भेटते
त्या तुझ्या मग चांदण्याने
आग देही लपेटते

म्हणून म्हणतो सांग बाबा
आज तू कोठे कधी
गाव ते सोडून जाईन
असशी तू ती बघ आधी

दि.०५/०५/२०२४
दुपारी १२.४२ वा.

(६६)
काय दिवस होते भारावलेले

सारवण शेणाचं तुझं
अंगणी चालायचं
कधी सडा पडायचा
कधी लिंपण घराचं व्हायचं

तू लक्षुमी घराची
घरावरून तुझा हात फिरायचा
सुगंध मातीचा हुंगून
आसमंतात तो किती उरायचा

संपदा प्रेमाने नित्य
गोधनाची गोठ्यात वसे
आला गेला पै पाहुणा
सुखाने तृप्त होतसे

घराची कळा अंगण सांगते
म्हणत असत पूर्वज सगळे
तू अंगणाला तुझ्या प्रेमाने
बनवत असशी देखणे नि आगळे

इथेच कितीतरी दुःख
बरे झाले भुई लोण लावून
इथेच मनाच्या वेदना
संपून गेल्या मनमोकळ्या गप्पांतून

हे शेणाचे सडे, हे सारवण
हे लिंपण चुलीचं, भिंतींचं लेपण
काय दिवस होते भारावलेले
खेड्यातले आपुलकीचे ते पण

दि.०८/०५/२०२४
सकाळी ०७.४७ वा.

(६७)
पाठवली तू हळवी बकुळी

पाठवली तू हळवी बकुळी
तिची पाकळी खुललेली
कळी कोवळी दडते पानी
कुणावरी ती भुललेली

तिला न माहीत गंध गोडवा
आत केवढी नाजुक ती
उंच उमलते झाडावरती
राधा जणू की भावुक ती

वाट पाहते लपूनछपून का
कोण तिच्या मनी दडलेला
कळले तेंव्हा स्वीकाराचा
रम्य सोहळा घडलेला

तरी अबोल ती गप्प राहते
कुणा न बोले मनातले
ऐकत राहते साहत जाते
बोल बोचरे जनातले

तिच्या मनीचे सख्यास माहीत
सख्या गुपिता जाणे ती
दोघांमधल्या लघववेळा
रम्य सांजेच्या खाणेती

मदन पाहतो देखदेखणे
कुठून प्रीतीचे चोर मळे
किती लपविता सुगंध सांगे
जगतालाही मग ते कळे

लाजलाजते नव्यानव्याने
खुलत राहते तिची खळी
तोही जपतो हृदय दालनी
तिची बावळी ती पाकळी

दि.११/०५/२०२४
दुपारी ०२.३७ वा.

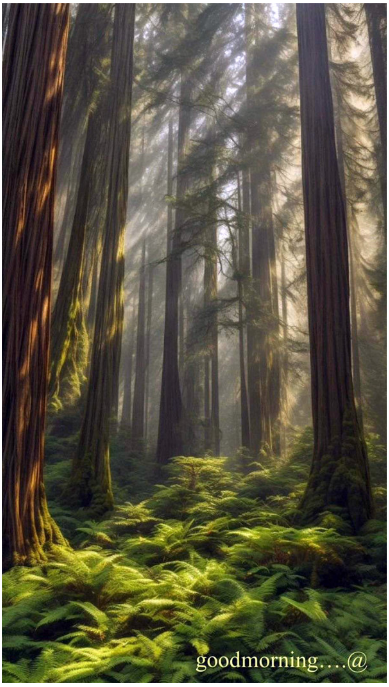

(६८)
अस्तित्वाचं असणं

कुठली अनोळखी झाडं
त्यातून अनोळखी मायेची किरणं
कधी घरात उपेक्षा मिळते ना
तेंव्हा बाहेर आपुलकीच्या शोधात फिरणं

अनोळखी मग मुळं
अनोळखीच्याच फांद्या
पानापानांच्या सळसळीत
गवसतील का जिव्हाळ्याच्या बंध बांध्या

हवी हवीशी गारव्याची झुळूक
मिळेल का कायम
की थोड्याच वेळाची बोळवण
एक रिकामी पोकळी कायम

अनाम जाणवते पायाशी मऊपण
कुठल्या तरी विस्मृतीतल्या पुण्यासारखे
इतके सगळे भरलेले असूनही
जग मनातले शून्यासारखे

परत करावे लागतात जणू
ते क्षण, ते कण ते सारच उसणं
उत्तर सापडत नाही तेव्हा वाटतं
व्यर्थच आहे का हे अस्तित्वाचं असणं

दि.१२/०५/२०२४
रात्री ०८.३२ वा.

(६९)
एकटेपण हे खासे

मला वाटते एकाकीपण
फक्त माणसा असते
देख एकटा रस्ता इथला
नदी एकाकी असते

जंगल कानन किती विस्तीर्ण
तरी एकटे रहाते
एकटेच ते सरोवर शांत
नभही एकटे पहाते

झाड एकटे कुठेतरी ते
कधी लगडते कधी निष्पर्ण
सप्तरंग कधी इंद्रधनूचे
कधी एकटा वर्ण

गाव एकटे कधी एखादे
दूर देशी वसलेले
कुणीतरी त्या तिथे उदासी
कवटाळून बसलेले

भाव एकटे छाया एकटी
स्वप्नं एकटे भासे
त्याच्याशी बघ जुळण्या नाते
असे एकटेपण हे खासे

दि.१४/०५/२०२४
रात्री ११.४३ वा.

(७०)
सुखाचे चांदणे पडता

सुखाचे चांदणे पडता
मनाला येते का भरती
फळावी आस आसुसली
चकोराची जशी रीती

कळावे त्याचसाठी ही
प्रतीक्षा जन्मोजन्माची
नसावे दुःख का वाटे
जगाया जळमटे त्याची

अमावस दूर सारूनी
कलेने वाढणे होते
ऱ्हासाच्या राती पचवाव्या
पुनव मग अलगदशी येते

दुःख हे ना ठरते कधीही
सुखाचे क्षणही ना उरती
हवे जे वाटते मनुजा
जपाया दो क्षणही पुरती

सुखाचे चांदणे यावे
कुट्ट अंधार असताना
सुखे ही आपसूक पावावी
मनी ध्यानीही नसताना

दि.१५/०५/२०२४
सायंकाळी ०७.१७ वा.

(७१)
नववधूची मोहिनी

सोन हळदीने माखलेली
ही बहाव्याची नवरी
पाहुनी भवताली दिसते
का अशी ती बावरी

रंग कोणी सांडला हा
स्वर्णकांती मोहना
लुभवितो स्वप्नांसवे
का बहावीच्या मना

अंग अंगांवरती पसरे
वर्ख सोन्याचा जसा
अन मुलामा कोणी दिधला
नव सुखाचा हा असा

हासते ती हासते का
मुरक्या मुरक्या लाजते
प्रीत साम्राज्यात नवखी
प्रेम कहाणी गाजते

रंग येतील नवनवे ते
रोज आता जीवनी
नवरोबाच्या मानसीला
नववधूची मोहिनी

दि.१६/०५/२०२४
सकाळी ०८.१८ वा.

(७२)
अनाहत सामावला हा नाद

अनाहत सामावला हा नाद
कुठून तो आला भरवेगात
खुणा कोणत्या स्मृती पुसटशा
तरीही त्याची लय तो गात

सूर कोणते ओळखीचे ते
कधी छेडिले कुणी कुणास्तव
आभासांचे जग ते कोणते
कुठून खुणावे उगाच वास्तव

सप्त सुरांच्या लाटांवरती
झुलण्यासाठी जरा डोलले
कुणीतरी मग हळूच कानी
गतजन्मीचे गूज बोलले

जीवनसंगीत कधी विरलेले
पुन्हा कुठूनसे जुळून आले
कुणी न सांगता भाव आगळे
हृदयतळी या कळून आले

पुन्हा ऐकू दे नाद अनामिक
गतकाळीच्या जगण्यामधला
पुन्हा नव्याने नव्या सादाला
आलिंगत तो काही वदला

नाही विसरले सूर आतले
आत्मभान ते जपले होते
पुन्हा उभरूनी आले आहे
स्वप्न आत जे लपले होते

दि.२७/०५/२०२४
रात्री ११.४७ वा.

(७३)
रसिकमनाला भावत जाते

कधीही जाते कुठेही सख्या
कवी मनाची ही देणगी
परकायेतून प्रवेश होता
भाव भावनांशी सलगी

कुठे कुणाच्या मनात काही
भाव लपलेले गूढ किती
कुणीतरी बघ बाळगते का
खोल अनामिक वेडी भीती

कधी कुणाच्या मनात दडली
प्रीत हळवीशी अबोल ती
कधी उदासी घर करते अन
कधी भ्रमंती गोल किती

कुणी एकटे किती मनातून
कधी गलबला कोलाहल
कधी सुखाचे अमृतप्राशन
कधी पचवुनी रौद्र हलाहल

रेखीत जाते शब्दांमधुनी
भावचित्रे मी कवितेतली
रसिकमनाला भावत जाते
ओथंबून मी कवितेतली

दि.०१/०६/२०२४
सकाळी ०७.१२ वा.

(७४)
जीव शिवाचे विहग दोन हे

रोज सकाळी सायंकाळी
बिंब तुझे देखणे
किती उपकार हे परमेशाचे
मनी नित्य रेखणे

उचलून माना सवे मनाला
चरणी तुझ्या लावणे
चित्त हृदय नि अंतःकरण हे
तुझ्या प्रती वाहणे

एक बाहेरी शरीर चालते
एक सूक्ष्म जे आत
चरचरावर तुझ्या कृपेचा
फिरत राहू दे हात

जीव शिवाचे विहग दोन हे
जरी वाटती भिन्न
एक आत्म ते एकच बीजही
तत्त्व सदैव अभिन्न

आयुष्याच्या प्रभातवेळी
मध्यान्ही नि निशेला
स्मरण तयाचे सतत असावे
तोच तो साऱ्या दिशेला

दि.१२/०६/२०२४
सकाळी ०७.३८ वा.

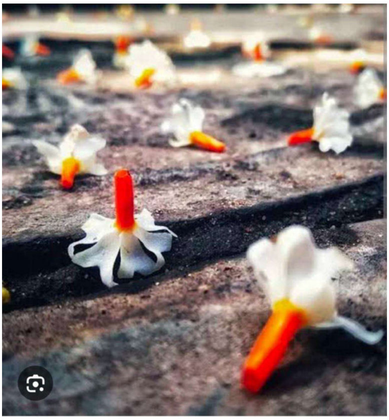

(७५)
किती जगावे कैसे

सडा सांडला प्राजक्ताचा
हळव्या प्रभातवेळी
गंधकोश उघडले कोवळे
नाजुक केशरखेळी

इतकी अलगद कशी कोसळती
शब्द न ओठी येती
मूकपणे का बोलत जाती
स्मृती गाठीशी घेती

जेथून येती जन्माला मग
त्या पदतळी नमताना
जीवन करुनी अर्पित जाती
सुखे खुशी गमताना

काय मनी ते असेल त्यांच्या
किती जगावे कैसे
गंधासाठी जग वेडावून
आस उरावी तैसे

जगणे फुलणे गळणे उमलणे
वेचणे ओघळताना
तसेच हासू वाटून द्यावे
आसू नयनी गळताना

दि.१९/०६/२०२४
सकाळी ०७.३४ वा.

(७६)
म्हायेरातला प्राजक्त

म्हायेराच्या अंगणात
पारिजातकाचा सडा
गंध भरला आठवे
ओल्या मायेचा तो घडा

व्हता पहाट उजळं
एक किरण सुगंधी
प्राजक्ताच्या परिमळी
मना आजही ती धुंदी

सारं गाव वेचायचं
म्हायेरातला प्राजक्त
आता घर ते उठलं
आठवणीत प्राजक्त

एकटी म्या बसते ना
गाली हसत राहतो
डोकावून मधी मधी
मला हळूच पाहतो

त्याच्या आठवात क्षण
ओघळून रोज जाती
आत काळीज भरतं
आसवांची फुलं होती

दि.२०/०६/२०२४
सकाळी ०६.५८ वा.

(७७)
संधी मिळेल केंव्हा

भेटू पुन्हा नव्याने
विसरून काय झाले
सांगा कितीतरी हो
वेळेस मनी आले

पण आडवे येते काही
कधी भाळ लिखिते ती का
बोलावया न धजती
मग माणसे अशी का

राहती मनात सारे
केले विचार वेडे
मग सोडवू शकेना
फिरते उगाच कोडे

शब्दास कोठे तोटा
तरी शब्द खर्चीतो ना
इकडे अजीव दगडा
परि नित्य अर्चितो ना

जे जे नि जेंव्हा जेंव्हा
येईल मनात तेंव्हा
बोलून घेत जावे
संधी मिळेल केंव्हा
नंतर संधी मिळते न केंव्हा

दि.०६/०२/२०२५
सकाळी ०८.३२ वा.

(७८)
रंग अलवार हसती

अशी गुलाबी जांभळटसर
सांज पुलाशी उतरली
क्षितिजावरती निशा जराशी
अलीकडेच घसरली

रात अजून व्हायची आहे पण
लोचनी पहाट झाली
स्वप्न दंगले मीही रंगले
स्वर्ग छटा ये खाली

किती हळवीशी मंद्र थंडीही
चाहूल देऊन जाते
वाट वेगळी तुझ्यासवे मज
दूर घेऊन जाते

जळात सांडून केशरासवे
रंग कितीसे सुंदर
झुलते वाकून भुलते वेडे
जलराणीवर अंबर

टेकून बसता जरा सेतुशी
दोन जोडण्या दिसती
तुझ्या नि माझ्या नव्या जीवनी
रंग अलवार हसती

दि.२८/०४/२०२५
सकाळी ०५.५३ वा.

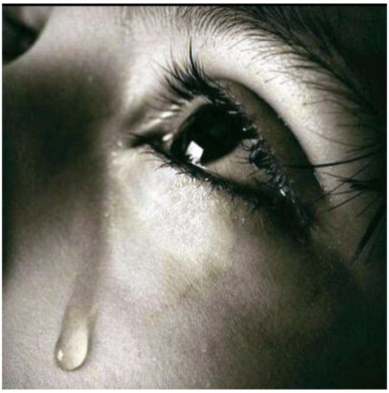

(७९)
साकारु स्वप्न कैसे

साकारु स्वप्न कैसे वाटेत किती काटे
जावे कुठे कळेना फुटले अनंत फाटे

जे हात ओळखीचे आश्वस्त हाती आले
त्यांचे पुन्हा नव्याने अनोळखी होणे झाले

क्षितिजास थांबताना ते भास होत गेले
दैवे नव्याच सांजी आभाळ फितूर झाले

रडण्यास कोपरा जो वाटे आपुलकीचा
आता तो वाटतो का मजला अनोळखीचा

रातीस नीज नाही स्वप्नास जाग नाही
मिटले नयन न दिसते उघड्याने स्वप्न काही

दि.०७/०५/२०२५
रात्री १२.४३ वा.

(८०)
तूच मनी सांजवात

किती वाट मी पहावी
एका नजरेची भूक
असा काय गुन्हा झाला
झाली कोणती रे चूक

कुठे जाऊ तुझ्याविना
माझे जग तूच तू रे
सांग उदास मनाला
प्रिया कशी सावरू रे

वाटे दिसेल सजना
आजतरी कुठे मला
दिस जाईल कधी रे
मनासारखा ह्या भला

पाहशील एकदाच
तुझी मीरा मीच राधा
युगं पालटून गेली
प्रीतरिवाज हा साधा

मन गुंतले तुझ्यात
तूच सामावला आत
तूच सकाळ नि रात
तूच मनी सांजवात

दि.१५/०७/२०२५
रात्री १२.९४ वा.

(८१)
आठवणीतला रम्य सुकाळ

शेतावरची धमाल आता
कुठे विरुनी गेली
गावाकडची कमाल आता
मनी उरुनी गेली

दिवस सुगीचे फुलून यायचे
झुले रानातून झुलून यायचे
माहेरवाशिणी सासुरवाशिणी
हासू पिकुनी नभी जायचे

अंगण गोपाळांनी फुलावे
फुलाफळांनी नित्य फळावे
शेतीमधली धान्यलक्ष्मी
बहरून हे घरदार खुलावे

दानत होती दानासाठी
दाण्यासारखे हसरे मोती
माया वात्सल्याची ख्याती
मनात माणुसकीही होती

गाव हरवला शहर बकाल
पहाट कसली दुपारी होते सकाळ
कधी अनुभवला ज्यांनी आहे
आठवणीतला रम्य सुकाळ

दि.१३/०९/२०२५
रात्री ११.३० वा.

(८२)
सुख ओथंबून आले

सुख ओथंबून आले
भरभरून वाहिले
असे जीवनाने आधी
कधी कधी ना पाहिले

जन्म गेला प्रतीक्षेत
आटापिटा किती झाला
एक कवडसा कधी
हलके डोकावून गेला

वाटे भेटेल कधी हे
कधी बिलगेन त्याला
त्याला सुख विचारावे
सुख प्याला ज्याने प्याला

अमृतची धरेवर
सुख रूपात सांडले
कुणी कुणी सांगा पाहू
खेळ सुखाचे मांडले

नको सरायाची काळ
जावा सुखात सुकाळ
तिथे थांबावा समय
ठरो सौख्य नित्यपाळ

दि.०८/१०/२०२५
रात्री ११.५९ वा.

लेखिकेचा परिचय

- **डॉ. मंजूषा पंढरीनाथ कुलकर्णी,**

  पीएच. डी. (संस्कृत), नेट (संस्कृत), सेट (शिक्षणशास्त्र), एम.ए. (संस्कृत), एम.एड., **राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ (महाराष्ट्र शासन, भारत)** (सहाय्यक प्राध्यापक - संस्कृत)

  २३१ समर्थ अलंकार, सदनिका क्र. २, कवितांच्या बागेसमोर, विठ्ठल रुक्मिणी मंदिराजवळ, ज्योतीनगर, छ. संभाजीनगर - ४०० ००५

  ई-मेल : dr.manjushak@gmail.com

  मोबाइल : + ९१ ९८२२८ ३९४९१ । व्हाट्सएप; +९१ ९०८२१ ६१५२४

सध्या :

- **प्रशासकीय अधिकारी, मुख्यमंत्री कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई (महाराष्ट्र)** येथे राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ म्हणून कार्यरत.
- महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगामध्ये राज्यात सर्वप्रथम स्थान अधिगत आणि राजपत्रित अधिकारी वर्ग १ शासनसेवेमध्ये २२ वर्षांपासून कार्यरत.
- **संस्कृत सल्लागार मंडळाची सदस्य, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.** **(https://sahitya-akademi.gov.in)**
- व्यापकदृष्ट्या मान्यताप्राप्त संस्कृत भाषातज्ज्ञ, **साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२० प्राप्त,** उच्च शिक्षणातील शैक्षणिक विचारवंत, उच्च प्रशंसित कवयित्री, लेखिका, संशोधक आणि वक्ता.
- तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी लिखित "वैदिक साहित्याचा इतिहास" (२६० पृष्ठे) या **मराठी पुस्तकाचा (साहित्य अकादमी पुरस्कृत) संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्याचा विशेष प्रतिष्ठेचा प्रकल्प** साहित्य अकादमीने प्रदान केला होता, जो पूर्णत्वाला जाऊन साहित्य अकादमीद्वारे अनुवाद प्रकाशित.
- आचार्य बाळाराव **सावरकर लिखित स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांच्या चरित्राच्या (अंदाजे २००० पृष्ठांच्या) ४ खंडांचा अत्यंत सन्मानाचा संस्कृत अनुवाद प्रकल्प** स्वातंत्र्यवीर सावरकर राष्ट्रीय स्मारक, मुंबई यांनी स्वाधीन केला आहे. त्यापैकी प्रथम खंडाचा अनुवाद पूर्ण झालेला असून प्रकाशनाच्या मार्गावर.

- गेल्या २५ वर्षांपासून, भाषा, साहित्य, संस्कृती, कला, नाटक, शिक्षण आणि भाषेशी संबंधित विधायक कार्याचा प्रसार करण्याच्या ध्येयाने प्रेरित अन् कार्यरत आहे.
- संस्कृतच्या प्राध्यापिका, वसंतराव नाईक शासकीय कला आणि सामाजिक शिक्षण संस्था, नागपूर.
- **महाराष्ट्र शासनाच्या पहिल्या पूर्णवेळ महिला भाषा संचालक आणि महाराष्ट्र राज्य बाल हक्क संरक्षण आयोग, महाराष्ट्र शासनमध्ये प्रशासकीय अधिकारी** ह्या पदांवर कार्यभार सांभाळला.
- पुणे विद्यापीठातून पदवी आणि पदव्युत्तर शिक्षण पूर्ण केले
- तसेच पुण्यातील एसएनडीटी विद्यापीठामधून देखील बी.एड. आणि एम.एड. पूर्ण केले.
- एकाच वेळी पुणे विद्यापीठ आणि टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठात अव्वल येण्याचा बहुमान मिळवला.
- MPSC वर्ग-एक परीक्षेमध्ये संस्कृत या विषयामध्ये सर्वप्रथम येण्याचा बहुमान
- विविध राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि परिसंवादांमध्ये अनेक शैक्षणिक शोधनिबंध सादर केले आणि अनेक प्रतिष्ठित पुरस्कार जिंकले.

लक्षणीय योगदान :

डॉ. मंजूषा या भाषा, कला, नाटक, संस्कृती, प्रशासन, साहित्य आणि शिक्षण या क्षेत्रांमध्ये अनेक बहुमुखी भूमिकांमध्ये योगदान देत आहेत. त्या संस्कृतमधील एक प्रसिद्ध प्राध्यापिका, एक प्रसिद्ध वक्ता, एक विचारशील प्रवचनकार, एक वाचक, एक उद्घोषक, एकल-कलाकार-नाट्यकलावंत/सादरकर्त्या, एक कवयित्री, एक संशोधक, एक लेखिका आणि अशा अनेक क्षेत्रांमध्ये नैपुण्य असलेल्या विदुषी आहेत.

गेल्या काही वर्षांमध्ये डॉ. मंजूषा यांनी भाषिक संशोधन, अनुवाद, भाषा आणि कोशविकास आणि भाषा धोरणाची निर्मिती अशा अनेक महत्त्वपूर्ण क्रियाकार्यांचे नेतृत्व केले आहे. शिक्षण, साहित्य, प्रशासन आणि संस्कृती या

क्षेत्रातील त्यांच्या अद्भुत योगदानाबद्दल त्यांना अनेक पुरस्कार आणि सन्मानचिन्हांनी सन्मानित करण्यात आले आहे.

डॉ. मंजूषा यांनी मराठी कवितेच्या क्षेत्रात जागतिक स्तरावर विश्वविक्रमधारक अशी एक अनोखी ओळख निर्माण केली आहे आणि चरित्र, कविता, ललित आणि तात्त्विक तसेच वैचारिक लेखन अशा सर्व संबंधित शैलींमध्ये त्या एक उत्कृष्ट आणि प्रथितयश लेखिका म्हणून चमकत आहेत.

प्रकाशमार्गा: हे पुस्तक डॉ. प्रकाश बाबा आमटे यांच्या चरित्राचा (मराठी भाषेतील) डॉ. मंजूषा यांनी केलेला संस्कृत अनुवाद आहे ज्याला २०२० वर्षातील साहित्य अकादमीच्या अनुवाद पुरस्काराने गौरविले गेले. डॉ. आमटे यांच्या या अद्भुत जीवनप्रवासाचा संस्कृतमध्ये अनुवाद करण्यात डॉ. मंजूषा यशस्वी ठरल्या आहेत.

''साहित्यिक व्रत'' म्हणून गेल्या ६ वर्षांपासून, डॉ. मंजूषा रोज काव्यरचना रचत आहेत आणि प्रसारित करत आहेत. त्यानिमित्ताने मराठी कवितेतील 'हाय रेंज बुक ऑफ वर्ल्ड रेकॉर्ड' मध्ये जागतिक विक्रम केल्याबद्दल महाराष्ट्राचे माजी राज्यपाल श्री. भगतसिंग कोश्यारी जी यांच्या हस्ते डॉ. मंजूषा यांचा सत्कार झाला आहे.

प्रकाशित पुस्तके –

- डॉ. मंजूषा यांनी मराठी, संस्कृत आणि इतर भाषांमध्ये अनेक उत्तम पुस्तके लिहिली आहेत आणि त्यांचे पहिले पुस्तक 'विवाह संस्कार' २०१० या वर्षी प्रकाशित झाले. त्यानंतर डॉ. मंजूषा यांनी संस्कृतमधील इतर अनेक पुस्तके प्रकाशित केली आहेत ज्यामध्ये श्यामस्य माता, विवेकानंदस्य विचारसौंदर्यम्, वेदकालीन स्त्रीरत्नानि, स्मृतिवचनानि, स्मृतिप्रतिपादित न्याय:, विवेकरत्नानि, प्रकाशमार्गा : अशी अनेक पुस्तके संस्कृतमध्ये रचली व अनुवादित केलेली आहेत. तर 'प्राचीन भारतीय समाज', 'सूर्य शक्ती और मानव', 'कौटिलीय अर्थशास्त्र', 'स्मृतीग्रंथ – भाग १ और २' ही त्यांची हिंदी भाषेतील पाच पुस्तके प्रकाशित झाली आहेत.

  त्यांच्या मराठीतील पुस्तकांमध्ये अनमोल विचार ठेवा – नचिकेता (लेखांचा संग्रह), लावण्यखणी (मराठी लावणी गाण्यांचा संग्रह), कणखरबाणा राणी

अहिल्या (अहिल्याबाई होळकर यांचे चरित्र), मृद्‌गंध (ग्रामीण मराठी भाषेतील कवितांचा संग्रह), एक पाती गवताची (ललित लेखसंग्रह), प्रीतसुधा, आरसपाणी–जीवनगाणी (मानवी जीवनावरील कवितांचा संग्रह), गोड–गोड पापा (बालकवितांचा संग्रह), सर्ग–निसर्ग, संतोष, उत्कर्ष, पूर्वा, सृष्टीगंध, युगंधरा (निसर्गावरील कविता), नाथा पंढरीनाथा, ईश भाग्येश (देवभक्तीपर), मंगेश, आंदण (प्रासंगिक), रूप–स्वरूप (राधाकृष्ण), अलवार, मधुश्री (ऋतू), सुधांशु (चंद्र), दिव्यांतरी (सूर्य), बकुळफुले, अळुमाळु, सुरभी, कामिनी (फुलांवरील कविता), खाणाखुणा (पशु), वैष्णवी (पक्षी), नादश्रुती, श्वेता (तिच्यावरील प्रीत कविता), स्वामिनी (स्त्रीजीवन – भाग १), मृणालिनी (स्त्रीजीवन – भाग २), प्रमिला (धरती–आकाश), लाघव वेळा (सकाळ–संध्याकाळ), मनमंदिरा, तेजशलाका, उदय, मंजुभारती (जीवनपर कविता), प्रियतमा शुभांगी, नेहा, सुधीर (त्याच्यावरील प्रीत कविता), मन्मनी, इंदुमती, मंजुश्री, मानसी (ललितलेख), बोल बरवे, मनस्विनी, हृदयस्पर्शी (रसिक प्रतिक्रिया – कवीश्वर), प्रतिसाद, रसिकवरा, हृदयतरंग, अनुबंध (अन्य रसिक प्रतिक्रिया), गंधराणी (मिश्र कविता), श्रावणी (पाऊस कविता), उल्का (गझल), तेंव्हा (वेळा), यांचा समावेश आहे.

याशिवाय विज्ञानातील संस्कृत, स्मृती धारा भाग–१ आणि भाग २, चतुरंग, शोधामृत, संस्कृत मराठी उखाणे, गौरवगाथा सूर्याची, जीवनचिंतन, भावमंजूषा, विचारकणिका, वेदकालीन स्त्रीरत्ने आणि अणुविज्ञानातील झंझावात – डॉ. अनिल काकोडकर, प्राचीन भारतीय समाज. ही पुस्तके देखील प्रकाशित आहेत. त्यांचे मराठीमध्ये ‘मंजु मंजिरी’ आणि ‘सर्ग निसर्ग’ नावाने ऑडिओ कवितासंग्रहही प्रकाशित झालेले आहेत.

प्रकाशनाच्या वाटेवरील पुस्तके –

(राधाकृष्ण) – श्रीरंग, कृष्णकांत, (मिश्र कविता) – कवडसा, मृण्मयी, अबोली, (ऋतू) – सहा सोहळे, नभ मोजताना, (वाट) – जरा रेंगाळले, (रंग) – रंगतनु, (सर्वोत्कृष्ट कविता) – माझी कविता.

मिळालेले पुरस्कार :

पुरस्काराचे नाव आणि वर्ष –

- कोकण मराठी साहित्य परिषदेचा अत्यंत मानाचा २०२२–२३ चा ललित गद्य विभागातील द्वितीय क्रमांकाचा सौ. लक्ष्मीबाई व राजाभाऊ गवांदे पुरस्कार 'एक पाती गवताची' या ललितलेखसंग्रहास प्राप्त झाला आहे.
- शिक्षाश्री सन्मान – २०२४
- स्व. वा.ना. उत्पात स्मृती पुरस्कार – २०२३
- परळी भूषण पुरस्कार २०२३
- मुंबई मराठी ग्रंथ संग्रहालय २०२३ पुरस्कार (गौरव गाथा सूर्याची साठी)
- संस्कृत भाषा सभा नाशिक, महाराष्ट्र तर्फे डॉ. व्ही. एम. गोगटे स्मृती पुरस्कार २०२३
- अखिल ब्राह्मण मध्यवर्ती संस्था, नाशिक २०२२ तर्फे सन्मान आणि सत्कार
- अखिल देशस्थ ऋग्वेदी ब्राह्मण मध्यवर्ती मंडळ, वडोदरा तर्फे ''साहित्य रत्न'' पुरस्कार २०२२
- सरस्वतीदेवी विद्या विकास ट्रस्ट पुरस्कार २०२२
- प्रेमचंद सन्मान २०२२
- अणुविज्ञानातील झंझावात : डॉ. अनिल काकोडकर – ३ राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त
- महात्मा फुले राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार (महाराष्ट्र साहित्य प्रतिष्ठान) २०२१
- राज्यस्तरीय संत नामदेव चरित्र साहित्य पुरस्कार २०२०
- लेखक सुनील रंगराव देसाई राज्यस्तरीय बाल–साहित्य पुरस्कार २०२९
- संस्कृतसाठी साहित्य अकादमी अनुवाद पुरस्कार २०२०
- राष्ट्रपती पुरस्कार विजेते दिवंगत व्ही.डी. सर्जे गुरुजी प्रतिष्ठानचा जीवन गौरव पुरस्कार २०१८

- पत्रकार उत्कर्ष समिती (मुंबई)चा राज्यस्तरिय आदर्श शिक्षक पुरस्कार २०२७
- शेतकरी शिक्षण प्रसारक मंडळ आष्टी जि. बीड (महाराष्ट्र) चा राज्यस्तरीय आदर्श पुरस्कार
- द्वारका प्रतिष्ठानचा राज्यस्तरीय सर्वोत्कृष्ट प्रशासक पुरस्कार
- गोस्वामी संत तुलसीदासकृत रामचरित मानस पुरस्कार २०२६
- राज्यस्तरीय दैनिक भास्कर महिला पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय लोकमत सखी सम्राज्ञी पुरस्कार २०१२
- दिल्ली संस्कृत अकादमी, अखिल भारतीय-नवोदित - संस्कृत कवि प्रतियोगिता पुरस्कार २०१२
- लोकमत माझी आई पुरस्कार २०१२
- राज्यस्तरीय महिला गौरव पुरस्कार २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - संहितालेखन प्रथम पारितोषिक २०११
- संस्कृत नाट्य महोत्सव - नाट्य द्वितीय पारितोषिक २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०११
- राज्यस्तरीय विद्यारत्न पुरस्कार २०१०
- S.N.D.T. महिला विद्यापीठ, सर्वतृतीया २००१
- मध्यप्रदेश संस्कृत अकादमी राष्ट्रीय निबंध रचना पुरस्कार १९९८
- महाराष्ट्र राज्यशासन संस्कृत प्राविण्य पुरस्कार १९९८

- **Digital Content :**

अ.क्र.	तपशील	लिंक
१	सखी सह्याद्री मुलाखत, दि. १०-१०-२०२४	https://www.facebook.com/share/v/FmEuAjAVeKGrunYB/?mibextid=WC7FNe
२	सोनाली नवांगुळ, डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमीचा अनुवादासाठी पुरस्कार	https://www.loksatta.com/pune-news/sonali-nawangul-dr-manjusha-ku-lakarni-sahitya-akademi-award-for-translation-akp-94- 2600116 ?utm_source =whatsapp_web & utm_medium =social& utm_campaign=socialsharebuttons
३	''आपल्यालाच आपला प्रकाश होता आलं पाहिजे.'' साहित्य अकादमीचा पुरस्कार मिळाल्या नंतर मंजुश्री यांनी दिलेला हा संदेश आपल्या सर्वांसाठी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेत्या डॉ. मंजूषा कुलकर्णी MaxWoman वर.	https://youtu.be/Lqu-YF4G-rw
४	डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांना साहित्य अकादमी पुरस्कार	https://www.madhyamvruttseva.com/डॉ-मंजूषा-कुलकर्णी-यांचा/

५	महाराष्ट्राचे माननीय राज्यपाल यांचे ट्वीट	<https://twitter.com/mah a_governor/status/ @maha_governor 1439559856764030979 ?s=08 <https://twitter.com/mah a_governor/status/143955 9859536482304?s=08
६	संस्कृत भाषाव्रताचा सन्मान 'प्रकाशवाटा' या डॉ. प्रकाश आमटे यांच्या आत्मचरित्राचा संस्कृत अनुवाद डॉ. कुलकर्णी यांनी 'प्रकाशमार्गा:'	https://www.loksatta.com //lokrang/sahitya- akademi-award-for- translation-autobiography- of-prakash- amte-poet-prof-dr- manjusha-kulkarni- prakashwata-zws- 70-2612674/lite/ ?utmsource=whatsapp_ web&utm_medium=social& utm_campaign=socials harebuttons
७	https://mr.wikipedi a.org	https://mr.wikipedia.org/ wiki/मंजूषा_कुलकर्णी
८	प्रा.डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांचा महाराष्ट्र राज्याच्या मा. राज्यपालांच्या हस्ते अभिनव साहित्यिक विक्रम केल्याबद्दल सत्कार	https://youtu.be/ 6x7BRzz_seo

९	प्रशासक आणि संस्कृत विद्वान - डॉ. मंजूषा कुलकर्णी यांच्याशी भेट (डीडी न्यूजद्वारे)	https://youtu.be/7a5dNUZKnRk
१०	@MahaGovtMic	https://twitter.com MahaGovtMic/status 1476551366352924672?s=08
११	कवयित्री डॉ.मंजूषा कुलकर्णी यांचा जागतिक काव्य विक्रम केल्याबद्दल राज्यपालांच्या हस्ते सत्कार 'साहित्यिक व संतांनी देश एकसूत्रात बांधला' भगतसिंह कोश्यारी	https://twitter.com/InfoVidarbha/status/1418559733921816580?s=20
१२	साहित्याच्या पारावर डॉ. मंजूषा कुलकर्णी सखी सह्याद्री - डीडी सह्याद्री दूरदर्शन मुंबई	https://youtu.be/VEJcY4GX7tg
१३	सखी सह्याद्री	<https://youtu.be/ITLxInwuJc ; https:/youtu.be/7a5dNUZKnRk
१४	खास कार्यक्रम / नवदुर्गासह डॉ.मंजूषा कुलकर्णी / नवरात्री स्पेशल / सकाळ मीडिया	https://youtu.be/m1Ot_LzxI4k

१५	मनीषा नवपुते यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid=1266 533350529198id=10001517 6343763&sfnsn=wiwspwa
१६	संजीव खानझोडे यांची फेसबुक पोस्ट	https://m.facebook.com/ story.php?story_fbid= 4429100480484776 id=100001546044035 sfnsn=wiwspwa
१७	ऑडिओ अल्बम – ''सर्ग_निसर्ग'' ऑडिओ अल्बम – ''मंजुमंजिरी''	<https://vy6s8.app.goo.gl/ NKnJ> https://vy6s8.app.goo.gl /A8Z5
१८	Special Screening of 100th Episode of Mann Ki Baat from Raj Bhavan	https://www.youtube.com /live/7-dyWQaLA?si=mid 7qSf_HIM6WQ8q
१९	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग – १	https://youtu.be/TrNMBV_ ysf8?feature=shared
२०	स्वामी विवेकानंद व्याख्यान : भाग –२	https://youtu.be/NpvMk- Pu4dOs?si=typfHtOvNg- 1hDXgT

सारांश :

- एकूण अनुभव (शैक्षणिक) : २२ वर्षे
- एकूण अनुभव (प्रशासकीय) : १३ + वर्षे
- व्याख्याने आणि भाषणे : १००० पेक्षा जास्त
- प्रवचने : ५०० हून अधिक
- शोधनिबंध प्रकाशित : १०० हून अधिक
- स्वलिखित पुस्तके (प्रकाशित) : ९२
- स्वलिखित पुस्तके (आगामी) : ११
- संशोधन प्रकाशने : १६
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत सहभाग (आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय) : ४०
- परिषद / सेमिनार / कार्यशाळेत स्रोत-व्यक्ती / तज्ज्ञ म्हणून सहभाग : २०० हून अधिक
- पुरस्कार : २०० पेक्षा जास्त
- मिळालेल्या शिष्यवृत्ती : ९
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. पदवी प्राप्त विद्यार्थी : ०५
- डॉ. मंजूषा यांच्या मार्गदर्शनात पीएच.डी. संशोधन कार्य सुरू असलेले विद्यार्थी : ०४

● ● ●